

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-782/2013. számú ügyben**

Előadók: dr. Bene Beáta
dr. Bogárdi Dóra
dr. Kozicz Ágnes

Az eljárás megindítása

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 1. § (2) bekezdésének értelmében az ombudsman tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít mások mellett a gyermekek jogainak védelmére. Az előzőek érdekében 2013. évi gyermekjogi projekt keretében tevékenységem középpontjába a gyermekek egészséghez való jogával kapcsolatos kérdéseket helyeztem. A gyermekek gerincének egészséges fejlődése összefüggésben áll a mozgásszegény életmóddal, valamint a túlsúlyos iskolatáska mindennapos cipelésével, amely a gyermekeknél gerincfájdalmakkal járhat, súlyosabb esetben elváltozásokhoz is vezethet. Így e jelentésemben a megelőzést szolgáló tartásjavító torna, valamint az iskolai gyógytestnevelés hozzáférhetőségével összefüggő körülményeket tártam fel.

A fentiekre tekintettel az Ajbt. 18. § (4) bekezdése alapján hivatalból vizsgálatot indítottam arra vonatkozóan, hogy az iskolai gyógytestnevelés szakmai, tárgyi és személyi feltételei mennyiben biztosítottak, figyelemmel arra is, hogy minden iskolás gyermek számára egyenlő módon hozzáférhető-e a nehéz iskolatáska miatt nélkülözhetetlen tartásjavító torna.

Tekintettel a vizsgálatok sokrétűségére az iskolatáska súlyával kapcsolatos vizsgálatom eredményét külön jelentésben foglaltam össze.¹

Vizsgálatom eredményes lefolytatása érdekében tájékoztatást kértem az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja alapján az emberi erőforrások miniszterétől, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ elnökétől, az Oktatási Hivatal elnökétől, az Országos Gyermekkegészségügyi Intézet főigazgatójától, a Magyarországi Szülők Országos Egyesületének elnökétől, az Országos Gerincgyógyászati Társaság elnökétől, a Magyar Gyógytornász-Fizioterapeuták Társaságának elnökétől, a Gyógytestnevelés a Gyermekekért Országos Egyesület elnökétől, a Magyar Orvosi Kamara elnökétől, az Eszterházy Károly Főiskola Természettudományi Karának dékánjától, a Nyíregyházi Főiskola Természettudományi és Informatikai Karának dékánjától, a Nyugat-magyarországi Egyetem Művészeti, a Nevelés- és Sporttudományi Karának dékánjától, a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karának dékánjától, a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karának dékánjától, valamint a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karának dékánjától.

Továbbá Győr-Moson-Sopron megyéből a tétli Kisfaludy Károly Általános Művelődési Központ és a győri Kossuth Lajos Ipari Szakképző Iskola, Kollégium és Felnőttek Középiskolája; Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből a kázmárki Fogarasi János Általános Iskola, a miskolci Avastetői Általános, Magyar – Angol Két Tanítási Nyelvű Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény; Somogy megyéből a böhönyei Festetics Pál Általános és Alapfokú Művészeti Iskola és Óvoda, a kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola; Bács-Kiskun megyéből a garai Gara-Bácsszentgyörgy Általános Művelődési Központ és a kalocsai Dózsa György Gazdasági, Műszaki Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium; a budapesti Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Diákotthon és Gyermekotthon (VIII. kerület Diószeghy utca) és a Budavári Általános Iskola (I. kerület Tárnok utca) igazgatóját kerestem meg írásban.

Az Ajbt. 21. § (1) bekezdés d) pontja alapján a fenti szempontok szerint munkatársaim helyszíni ellenőrzést tartottak a Baross Gábor Általános Iskolában (Budapest, VII. ker. Hernád u. 42-46.), a Városmajori Gimnázium és Kós Károly Általános Iskolában (Budapest, XII. ker. Városmajor u. 59.), valamint az ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskola és Gyógypedagógiai Módszertani Központjában (Budapest, VII. ker. Damjanich u. 41-43.).

Az érintett alapvető jogok és elvek

– A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye: „*Magyarország független demokratikus jogállam.*” [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] és „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.*” [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés]

– A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*” [Alaptörvény XVI. Cikk (1) bekezdés]

– A hátrányos megkülönböztetés tilalmának és az esélyegyenlőség előmozdításának követelménye: „*Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.*” [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés]; „*Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.*” [Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdés] és „*Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.*” [Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés].

Az alkalmazott jogszabályok

- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (Kötv.)
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.)
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet (Hatálytalan: 2012. IX. 1-jétől)
- Az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet
- A tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet
- A pedagógiai szakszolgálatokról szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet

A megállapított tényállás

Az emberi erőforrások miniszteréhez intézett megkeresésben a következő konkrét kérdésekre vártam választ:

- A tudomány mai állása és a gyakorlat alapján milyen egészségfejlesztő szolgáltatásokat és tevékenységeket foglal magában a gyógytestnevelés?
- Az országban hány felsőoktatási intézményben folyik testnevelő tanári, illetve gyógytestnevelő tanári képzés, milyen képzési struktúrában, illetve hányan végeztek e szakokon az elmúlt 5 évben? A testnevelő tanári képzés követelményeibe miként épülnek be a tartásjavító torna, illetve a gyógytestnevelési, továbbá az

iskola-egészségügyi intézményrendszer által ellátandó feladatokkal kapcsolatos alapismeretek?

- Rendelkezésre áll-e olyan statisztikai adat, felmérés, amely tájékoztatást nyújt arról, hogy gyógytestnevelés személyi és tárgyi feltételei milyen mértékben biztosítottak külön-külön a köznevelési intézményekben, illetve a pedagógiai szakszolgálatoknál?
- Kérem, szíveskedjék tájékoztatni, hogy a testnevelésórák, illetve a gyógytestnevelési foglalkozások tartásában hány fő gyógytestnevelő tanár, és hány fő testnevelő tanár, és hány fő más és milyen képzettségű és végzettségű szakemberek látja el?
- Az iskolai mindennapos testnevelésórák tantárgyi követelményeiben hogyan jelenik meg a tartásjavító torna? Tudomása szerint a Magyar Gerincgyógyászati Társaság „Tartáskorrekció I-II.” testnevelő pedagógusok részére összeállított oktatási segédanyag mennyiben épül be a kimeneti követelményekbe?
- Valamennyi oktatási intézményben megvalósul-e a gyermekeknek az egészségi állapotuk szerinti testnevelési csoportba való beosztása (differenciált testnevelés – könnyített testnevelés, gyógytestnevelés, testnevelés alól felmentett)? Biztosított-e minden gyermek számára az egészségi állapotának megfelelő és a testnevelési csoport szerinti ellátás?
- Az iskolai szakemberek (testnevelő tanár, iskolaorvos, védőnő) milyen eljárás keretében (pl. protokoll, módszertani útmutató) állapítják meg a gyermekek életkori sajátosságaikhoz és az egyéni igényeikhez igazodó gyógytestnevelésen való részvételt?
- Miként valósul meg a gyógytestnevelés személyi és tárgyi feltételeinek, valamint az ellátást végző szakembereknek az ellenőrzése? Kihez fordulhat a gyermek, illetve szülője, kifogásaival, kérdéseivel?
- Előfordulhat-e, hogy forráshiány miatt a gyermekek nem, vagy nem a megfelelő mértékben, illetve gyakorisággal jutnak hozzá a pedagógiai szakszolgálatoknál szervezett gyógytestneveléshez? E foglalkozás a köznevelés fogalmi rendszerében milyen iskolai elfoglaltságnak minősül, a gyermek esetleges távolmaradása milyen következményeket von(hat) maga után?
- A minisztériumhoz érkezett-e panasz, vagy bármilyen jelzés az iskolák testnevelési és gyógytestnevelési feladatainak ellátásával kapcsolatban akár a szülők, akár az intézmények részéről és annak nyomán milyen intézkedéseket tettek?

A felsőoktatási intézmények vezetőihez a következő kérdéseket intéztem:

- Tudomása szerint a testnevelésórákat, illetve a gyógytestnevelési foglalkozásokat milyen képzettségű és végzettségű szakemberek látják el?
- A testnevelő tanári képzés követelményeibe miként épülnek be a tartásjavító torna, illetve a gyógytestnevelési, továbbá az iskola-egészségügyi intézményrendszer által ellátandó feladatokkal kapcsolatos alapismeretek? Tudomása szerint a Magyar Gerincgyógyászati Társaság „Tartáskorrekció I-II.” testnevelő pedagógusok részére összeállított oktatási segédanyag mennyiben épül be a kimeneti követelményekbe?
- Az iskolai mindennapos testnevelésórák tantárgyi követelményeiben hogyan jelenik meg a tartásjavító torna?
- A pályakövetési rendszer információi szerint milyenek a végzett hallgatók elhelyezkedési arányai, illetve lehetőségei (pl. nevelési-oktatási intézmény, magánszektor, külföld), a kimeneti követelményekben meghatározott ismeretek

gyakorlatban való alkalmazásával kapcsolatos esetleges tapasztalatai?

- Az iskolai szakemberek (testnevelő tanár, iskolaorvos, védőnő) milyen eljárás keretében (pl. protokoll, módszertani útmutató) állapítják meg a gyermekek életkori sajátosságaihoz és az egyéni igényeikhez igazodó gyógytestnevelésen való részvételt?
- Véleménye szerint mennyiben hatékony a testnevelő és gyógytestnevelő tanárok továbbképzési rendszere?

A közoktatási intézmények igazgatóinak a következő kérdéseket tettem fel:

- A gyógytestnevelésre beosztott tanuló távolmaradásának milyen jogkövetkezményei vannak?
- A gyógytestnevelésórán nyújtott teljesítményt milyen módon értékelik, azt a tanulóval jogviszonyban álló iskola miként veszi figyelembe a félévi és év végi eredmények megállapításakor?
- Lehetőség van-e az egyes szakszolgálatok által nyújtott gyógytestnevelési feladatok (pl. gyógytorna, gyógyúszás) és intézmények közötti váltásra (pl. lakóhelytől való távolság, nem megfelelő időbeosztás miatt) a szülő, vagy a gyermek kérelmére?
- Az intézménnyel tanulói jogviszonyban álló és gyógytestnevelésre beosztott tanulók a testnevelésóra látogatása alól kapnak-e felmentést, illetve felmentés esetén a tanulók felügyeletéről az iskola miként gondoskodik?
- Megvalósul-e iskolájukban a gyermekeknek az egészségi állapotuk szerinti testnevelési csoportba való beosztása (differenciált testnevelés – könnyített testnevelés, gyógytestnevelés, testnevelés alól felmentett)? Biztosított-e minden gyermek számára az egészségi állapotának megfelelő és a testnevelési csoport szerinti ellátás?
- Az iskolai mindennapos testnevelésórák tantárgyi követelményeiben hogyan jelenik meg a tartásjavító torna? Tudomása szerint a Magyar Gerincgyógyászati Társaság „Tartáskorrekció I-II.” testnevelő pedagógusok részére összeállított oktatási segédanyag mennyiben épül be a testnevelés tantárgy oktatásának követelményeibe?

A válaszok egyes kérdésekre adott rövid tartalmát összegezve, az egyes pontoknál részletezem.

1. Gyógytestnevelés – Gyógytorna – Tartásjavító torna

1.1. Gyógytestnevelés

A köznevelésért felelős államtitkár tájékoztatása szerint a gyógytestnevelés *a szakszolgálati tevékenységek egyike*. Gyógytestnevelésben azon gyermekek vesznek részt, akik egészségi állapotuk miatt a testnevelés, illetve a könnyített testnevelésórák foglalkozásain nem, vagy csak részben tudnak megjelenni. A gyógytestnevelés az egészségmegőrzést, egészség-helyreállítást és a rehabilitációt szolgálja.

Az Oktatási Hivatal elnöke válaszelevelében kifejtette, hogy a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 28. § (1) bekezdése szerint a gyógytestnevelés feladata a gyermek, a tanuló speciális egészségügyi célú testnevelési foglalkoztatása, ha az iskolaorvosi vagy szakorvosi vizsgálat gyógytestnevelésre utalja. A gyógytestnevelés megszervezése az Nkt. 18. § h) pontja szerint a pedagógiai szakszolgálati feladatok része. A nevelési-oktatási intézmények működéséről és névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. §-a határozza meg a könnyített és a gyógytestnevelés

szervezésének, a tanulók könnyített vagy gyógytestnevelési órára történő beosztásának rendjét.

A pedagógiai szakszolgálatok a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (a továbbiakban: Központ) fenntartásában működnek *2013. március 1-től. A gyógytestnevelés megszervezése, személyi feltételeinek biztosítása az intézmények feladata a Központ által kijelölt nevelési-oktatási intézményekben.* Abban az esetben, ha a szükséges feltételek rendelkezésre állnak, a tanulók részére heti egy tanórai foglalkozás keretében úszás órát kell szervezni. A gyógytestnevelés legfeljebb tizenhat fős csoportokban szervezhető meg. A gyógytestnevelés bármelyik, nem a Központ által fenntartott nevelési-oktatási intézményben is megszervezhető, amennyiben a Központ erről megállapodást kötött az érintett nevelési-oktatási intézmény fenntartójával.

Az iskolában a gyógytestnevelés feladatának ellátása a tanév rendjéhez igazodik. Az adott tanulóra vonatkozó ellátásnak a tanév rendjétől eltérő megkezdése vagy befejezése csak az iskolaorvos vagy a szakorvos véleménye alapján kezdeményezhető. A gyógytestnevelésben részt vevő gyermekek, tanulók részére nyújtott ellátásról gyógytestnevelési naplót kell vezetni.

A mb. országos tisztifőorvos meghatározása szerint a gyógytestnevelés pedagógiai mozgásterápiás rendszer, amely figyelembe veszi a gyermek betegségét, de nem terápiás eszköz, viszont nem ront az állapoton. Mivel az iskolai testnevelés speciális feladatként valósul meg, a kapcsolat folyamatos, így azok a gyermekek sem maradnak mozgás nélkül, akik állapotuknál fogva a testnevelésórán nem tudnak részt venni.

A Gyógytestnevelés a Gyermekekért Országos Egyesület (a továbbiakban: GYGYOE) elnöke álláspontja szerint a gyógytestnevelés a testnevelés egy speciális formája, amely jól definiált, de bizonyos súlyossági fokozatot még meg nem haladó kóros állapotok, (mozgásszervi és belgyógyászati elváltozások, valamint számos egyéb betegség) mozgásterápiával való kezelését szolgálja. E célját illetően, első megközelítésben tehát hasonlóságot mutat egyes egészségügyi szakmák tevékenységével. A hasonló célt azonban egészen más metodikával, mindenekelőtt gyökeresen más szemlélettel, pedagógiai, testkulturális alapra építve éri el.

A Magyar Testnevelő Tanárok Országos Egyesületének (a továbbiakban: MTTOE) alelnöke a gyógytestnevelést olyan oktatási-nevelési folyamatként határozta meg, amely főleg a betegségek megelőzésében fejt ki hatását. A gyógytestnevelés alapvető követelménye, hogy biztosítsa a rászorultaknak mindazt, ami az egészséges fejlődésükhöz szükséges, valamint korrigáljon ott, ahol kell, erősítsen ott, ahol gyengeség tapasztalható.

1.2. A tartásjavító torna

A köznevelésért felelős államtitkár tudomása szerint a tartásjavító torna nem önmagában jelenik meg a testnevelő és gyógytestnevelő tanárok képzése során, a tartásjavítás általános jellemzője a gyógytestnevelés és testnevelés módszertanának, illetve a mindennapos testnevelésórák tantárgyi követelményeiben sem elkülönítve jelenik meg a tartásjavító torna, a tartásjavítás a testnevelés és gyógytestnevelés szerves része. Arról, hogy a Gerincgyógyászati Társaság „Tartáskorrekció I-II.” segédanyaga mennyiben épül be a kimeneti követelményekbe, nem rendelkezik információkkal, a hallgatók képzésük során a képző intézmények által meghatározott jegyzeteket és más oktatási segédanyagokat használják.

Az ÁNTSZ Országos Gyermekegészségügyi Intézet (OGYEI) szakértőjének álláspontja szerint, a nélkülözhetetlen tartásjavító torna csak úgy válhat egyenlő módon hozzáférhetővé minden tanuló részére, ha a testnevelésóra keretében végzik. A tartásjavító torna valóban szükséges minden tanulónak, de nemcsak a súlyos iskolatáska miatt, hanem az ülő, mozgásszegény életforma általános elterjedtsége miatt is.

Az OGYEI a Fodor József Iskolaegészségügyi Társasággal és a Magyar Védőnők Egyesületével együtt – a tartáshibák tömeges voltát látva – sokat segített abban, hogy a Magyar

Gerincgyógyászati Társaság 1995-ben indult prevenciós programja – amelynek egyik célja a speciális tartásjavító torna helyes végzésének általánossá tétele a testnevelésben minden tanuló részére – terjedhessen, és most közösen dolgoznak azon, hogy az iskolaegészségügyi szűrővizsgálat részévé tegyenek egy röviden végrehajtható, a testtartásért felelős izmok állapotáról tájékoztatást adó vizsgálatot, a Matthiass-tesztet. Ezzel az a céljuk, hogy a testnevelők tartásjavító munkájának eredményességét kövessék.

A szakértő kitért arra is, hogy az iskolai mindennapos testnevelési órák tantárgyi követelményeiben „a speciális tartásjavító torna helyes végzése minden tanulóval” megfogalmazás szerepel, amely 2003-ban a Nemzeti Alaptanterv (NAT), 2004-ben a kerettanterv részévé vált. A NAT és a kerettanterv 2012. évi megújítása nyomán pedig az eddigieknél is hangsúlyosabban és pontosabban szerepel, hogy – a testnevelő számára újszerű szemléletet igénylő – *precíz tartásjavítás akkor tud minden tanuló részére megvalósulni, ha a testnevelőket ebben szakmai támogatással és ellenőrzéssel segítik.* Ez az új köznevelési törvény alapján létrehozandó tantárgygondozás és pedagógiai szakmai ellenőrzés részeként végre megvalósul, így remélhetőleg a tantárgygondozás keretében segíteni, az ellenőrzés keretében ellenőrizni fogják a tartásjavító torna helyes gyakorlatát is.

Az OGYEI szakértőjének álláspontja szerint a szakmai társaságok előtt álló feladat elérni, hogy a gerincbeteg tanulók részére *az iskolai gyógytornász fogalmát az egészségügyi ellátórendszer részeként bevezessék, működését pedig az Országos Egészségbiztosítási Pénztár finanszírozza.*

Az MTTOE alelnöke a Magyar Gerincgyógyászati Társaság által kidolgozott „Tartáskorrekció I-II.” testnevelő tanárok részére összeállított segédanyagra vonatkozóan megírta, hogy a tanárok azt használják, a foglalkozásokba beépítik. A mindennapos testnevelés elindításával nagyobb lehetőséget kapott a tartásjavító torna is, a kerettantervre épülő helyi tantervekbe hangsúlyosabban tud beépülni. A szaktanárok tanulókkal, a szülőkkel, a szakorvosokkal való együttműködése révén szép eredmények érhetők el.

A Magyar Gyógytornász-Fizioterapeuták Társaságának elnöke a tartásjavító torna kapcsán kifejtette, hogy a Magyar Gerincgyógyászati Társaság Tartáskorrekciós programját a Magyar Gyógytornász-Fizioterapeuták Társasága együttműködésével a gyógytornászképzésben oktató tanárok dolgozták ki a gyermekek egészségmegőrző programjaként. A Tartáskorrekciós mozgásanyag elsődleges célja a primer prevenció. A szerzők ajánlása szerint a programot a testnevelésóra gimnasztikai anyagába integrálva dolgozták ki, így minden gyermek számára hozzáférhető.

1.3. Gyógytorna

A mb. országos tisztifőorvos válaszában kifejtette, hogy a *gyógytorna* egyénre szabott egészségügyi ellátás, egy adott elváltozás, betegség gyógyítása sajátos mozgásterápiás eszközökkel. A gyermek-gyógytornász kapcsolat időleges, a gyakorlatok elsajátításának idejére szól, amelyeket ezután a gyermek otthonában önállóan tud végezni.

2. Gyógytestnevelés számadatai

Az Oktatási Hivatal elnöke válaszlevelében ismertette a gyógytestnevelés személyi feltételeire vonatkozó statisztikai adatokat. A 2012. évi OSAP² adatai szerint az 5553 köznevelési intézmény összesen 3940 gyógypedagógust rögzített. Gyógypedagógusként a fejlesztő pedagógust és a gyógytestnevelőket kellett figyelembe venniük az adatokat szolgáltató köznevelési intézményeknek, *külön bontásban a gyógytestnevelést végző gyógypedagógusokról nincsen adat.*

A köznevelési intézmények által rögzítettek statisztikai adatok alapján ellátott feladatonként a következőképpen alakult a gyógypedagógusok száma:

- óvodai feladatot ellátó feladatellátási helyen 149 fő,
- az általános iskolai, a szakiskolai, a szakközépiskolai és a gimnáziumi feladatot ellátó feladatellátási helyeken 2338 fő,
- a kollégiumi feladatellátási helyeken 8 fő,
- a korai fejlesztés, fejlesztő nevelés, fejlesztő nevelés-oktatás, fejlesztő felkészítés, fejlesztő iskolai oktatása, a logopédiai szakszolgálati, a szakértői és rehabilitációs bizottsági feladatot ellátó, és a nevelési tanácsadói feladatellátási helyeken 1445 fő.

A köznevelési intézmények közül az általános iskolai, a szakiskolai, a szakközépiskolai és a gimnáziumi feladatot (iskolai feladatot) ellátó 6279 feladatellátási helyből 2241 feladatellátási helyen rögzítették, hogy ellátnak gyógytestnevelést.

A gyógytestnevelésben résztvevő tanulók száma 109 153 fő, amelyből

- a gyógytestnevelésben résztvevők száma 75 419 fő,
- a könnyített testnevelésben résztvevők száma 24 042 fő,
- a testnevelés alól felmentettek száma 9 692 fő.

A 2241 feladatellátási helyből 137 feladatellátási helyen más intézmény tanulóit is ellátják gyógytestnevelés keretében, a 109 153 fő gyógytestnevelésben részt vevőkből 104 264 fő a gyógytestnevelést ellátó intézmény saját tanulója.

Az óvodai, az alapfokú művészetoktatási, a kollégiumi és a pedagógiai szakszolgálati feladatokat ellátó feladatellátási helyeken a gyógytestnevelésben résztvevők számát nem kell rögzíteni, így erre vonatkozó adatokkal az Oktatási Hivatal nem rendelkezik.

A köznevelésért felelős államtitkár a kérdés kapcsán elmondta, hogy olyan statisztikai adat, illetve felmérési eredmény nem érhető el, amely a gyógytestnevelés személyi és tárgyi feltételeit külön-külön a köznevelési intézményekben, illetve a pedagógiai szakszolgálatoknál feltérképezte volna. Ugyanakkor a gyógytestneveléshez való hozzáférés nem mutat alapvető problémákat. A gyógytestnevelők eddig túlnyomórészt a köznevelési intézményekhez, kisebb mértékben a szakszolgálatokhoz tartoztak. A jogszabályi változások következtében a gyógytestnevelők szakmai irányítása (és státusza) a megyei pedagógiai szakszolgálati intézményekhez kerül, ugyanakkor tényleges feladatellátási helyük várhatóan nem változik.

A köznevelési intézményekben (a 2012/2013. tanévi statisztika szerint) 8639 fő pedagógus oktat testnevelést. *A gyógytestnevelőkre a statisztikai adatszolgáltatás eddig nem tért ki. A felmérést a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ megkezdte, és jelenleg folyamatban van.*

3. Az iskolai gyógytestnevelés személyi és tárgyi feltételei

3.1. Testnevelő és gyógytestnevelő tanárok képzése, továbbképzése

A köznevelésért felelős államtitkár tájékoztatása szerint a testnevelő tanárképzés jelenleg a Pécsi Tudományegyetemen, a Semmelweis Egyetemen, a Nyugat-magyarországi Egyetemen, az Eszterházy Károly Főiskolán, a Szegedi Tudományegyetemen és a Nyíregyházi Főiskolán folyik. Ez az intézményrendszer lefedi az országot. A végzetek számát tekintve jelenleg nem áll a minisztérium rendelkezésére adat, de elmondható, hogy testnevelő tanárból mindaddig alapvetően nem volt hiány a foglalkoztatás során. Gyógytestnevelő tanárképzés korábban és jelenleg is a Semmelweis Egyetemen (előzőleg egyik jogelődjén, a Testnevelési Főiskolán/Egyetemen) folyik. A gyógytestnevelésnek speciális személyi és tárgyi feltételei vannak, ezért kizárólag második szakképzettséggént megszerezhető tanárszak, amely a Semmelweis Egyetemen a testnevelő tanárképzéssel együtt folytatható. Az osztatlan képzésben önálló, öt éves szak, amely úgyszintén szakpárban vehető fel és a testnevelő szakkal párosítható.

2013 szeptemberétől a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok

képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet fogja meghatározni az elsajátítandó ismeretek körét. E rendelet 3. melléklete B) IX. 1 és 2 pontja szerint az általános és középiskolai testnevelő tanárok ismerik a mozgáshibák jellemzőit, azok kijavításának módszereit, valamint az ízület- és gerincvédelem elméletét és gyakorlatát.

Az Oktatási Hivatal elnökének tájékoztatása szerint a pedagógiai szakszolgálatoknál pedagógus-munkakörben foglalkoztatott gyógytestnevelők végzettségi és szakképzettségi követelménye gyógytestnevelő tanári végzettség és szakképzetség. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet által kialakított új szervezeti struktúrában a gyógytestnevelő tanárok kötelező létszámát az egyes megyékben és a fővárosban működő pedagógiai szakszolgálatok esetében a 7. melléklet tartalmazza, lásd a jelentéshez csatolt 3. számú mellékletben.

A Nyugat-magyarországi Egyetem Művészeti, Nevelés- és Sporttudományi Kar (a továbbiakban: NYME MNSK) dékánjának tájékoztatása szerint Szombathely és környékét figyelembe véve a testnevelő tanárok maximális kompetenciával rendelkeznek a normál és könnyített testnevelés primér prevenció területén, a gyógytestnevelési foglalkozásokat pedig szakképzett gyógytestnevelők tartják. Abban az esetben, ha az adott oktatási intézmény nem tudja biztosítani a szakembert, Szombathelyen, központi helyen, független gyógytestnevelő látja el a gyermekek szakórai feladatait. Kistérségi szinten (szakember hiányában) utazó gyógytestnevelők látják el az órákat.

Az intézményben a testnevelő tanárképzésben a tantervi háló rögzíti a gyógytestnevelés követelményrendszerét, amely felöleli az elméleti és gyakorlati ismeretek kapcsán a mozgásszervi, belgyógyászati és egyéb morbiditások ismeretanyagát. Tudomásuk szerint a felsőoktatási intézmények sporttudományi képzésében hasonló struktúra tapasztalható. Az iskola-egészségügyi intézményrendszer által ellátandó feladatokat hallgatóik az Iskola egészségtan, Népegészségtan (Epidemiológia) c. tantárgy keretében sajátítják el. Az intézményben a sporttudományi képzésben részt vevő hallgatók számára kötelezően előírt tárgy a Preventív mozgások, gerinctorna, amelynek oktatója a Magyar Gerincgyógyászati Társaság képzésén részt vett és vizsgázott munkatárs.

Az NYME MNSK dékánja válaszelevelében kitért arra is, hogy a NAT 2012 a testnevelés és sportra vonatkozó közműveltségi tartalmak között szerepelteti ugyan a biomechanikailag helyes testtartásra vonatkozó követelményeket, a részletes kifejtésre és megvalósításra azonban nem tartalmaz utalásokat. Konkrét gyakorlati megvalósítás így a testnevelő szakemberek pozitív hozzáállásán múlik.

A közoktatási intézmények szűkös anyagi helyzete, illetve likviditási problémái miatt a szakemberek foglalkoztatása nem mindig valósul meg, ezért gyakori a központosítás, illetve utazó gyógytestnevelő tanár alkalmazása.

Az NYME MNSK dékánjának tapasztalatai szerint a továbbképzések ad hoc jellegűek, annak ellenére, hogy szakmai igény lenne rá. Megjegyezte továbbá, hogy a kérdéseimre objektív adatokkal, illetve kutatásokkal kizárólag szűkebb régiójuk kapcsán rendelkeznek, országos viszonylatra vonatkozó véleményüket számadatokkal nem tudják alátámasztani, mivel hiányoznak az országos háttér- és terepkutatások, esettanulmányok, amelyekre azonban nagy igény lenne. Hangsúlyozta azonban, hogy a helyzetelemzést figyelembe véve a sportszakember képző intézményekkel rendelkező városok és régiók jobb helyzetben vannak a szakember kínálat terén, viszont az országos – főleg vidéken – helyzet ennél jóval kedvezőtlenebb. A rizikófaktorok megnövekedése miatt (ifjúsági populációban tapasztalt mozgásszervi rendellenességek), a gyógytestnevelésben résztvevők magas száma alapján, a szakemberképzésnek (gyógytestnevelő) igazodnia kell az igényekhez, amelyre az NYME MNSK is törekszik.

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar (a továbbiakban: SZTE

JGYPK) Testnevelési és Sporttudományi Intézetének vezetője, és a SZTE JGYPK Gyakorló Iskola igazgatója kérdéseimre megírták, hogy a gyógytestnevelési foglalkozásokat a térségben a városi, képzett gyógytestnevelők látják el. Az egyetem gyakorló általános iskolájában nincs gyógytestnevelő, ugyanis évekkal ezelőtt megszüntették az iskolákban a gyógytestnevelői státuszokat, és területileg központosított rendszert hoztak létre. *Jelenleg ezek működése nem kielégítő, jogos igény jelentkezik a korábbi, minden iskolában jelenlévő gyógytestnevelői rendszer visszaállítására.*

A testnevelő tanári képzés szerves része a gyógytestnevelés, amelyet a szakos képzés keretén belül szakembertől kapnak meg a hallgatók. Képzéstől, szaktól függően minimum egy félév, de választott testnevelés szakirányon plusz egy félév a képzés, míg a tanító szakon ezen felül választható a Láb- és gerinctorna kurzus is. A Magyar Gerincgyógyászati Társaság által kiadott segédanyag a képzéshez rendelkezésre áll. A képzés ebből a szempontból teljesíti az elvártakat, de ebből mindig annyi valósul meg az iskolákban, amennyit az ottani testnevelő tanár produkál. A Testnevelési és Sporttudományi Intézet (TSTI) rendelkezik szakvégzettségű, akkreditált oktatóval a speciális gerinctorna oktatását illetően.

A testnevelésórák tantervi követelménye tartalmazza a gerinc- és tartásjavító gyakorlatok rendszeres alkalmazását alsó és felső tagozaton egyaránt; szerves része a mindennapos testnevelésnek, mint ahogyan a gimnasztika keretein belül, eddig is az volt, kötelező tananyagként.

A továbbképzések kapcsán arról tájékoztattak, hogy *a testnevelők és a gyógytestnevelők továbbképzése nem megoldott. Ezen valószínűleg a bevezetésre kerülő, új pedagógus továbbképzési rendszer segíthet.* A gyógytestnevelés kapcsán kiemelte, hogy óriási probléma, hogy az új osztatlan tanárképzésben csak egy fél szakként jelentkezik, ez is csak erőteljes lobbizásnak köszönhető.

A mindennapos testnevelés bevezetése számos új testnevelő tanárt igényel. Ehhez kapcsolódóan a gyógytestnevelő rendszer átalakítása is szükséges, különös tekintettel az ismert fiatalok, egészségügyi, mozgásszervi panaszok tükrében.

A Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar (a továbbiakban: PTE TTK) dékánjának tájékoztatása szerint az iskolákban az alsó tagozaton – jellemzően – a tanítók tartják a testnevelésórákat, míg felső évfolyamokon a testnevelő tanár végzettséggel rendelkeznek. Az általános iskolákban – az osztatlan képzési rendszer bevezetése előtt – főiskolai végzettséggel, míg középiskolákban egyetemi végzettséggel rendelkezők oktathattak. Az osztatlan rendszerben alapképzésben végzettséget szerzett testnevelőket általában az általános iskolák alkalmazzák, de a mesterfokú testnevelő tanári végzettség megszerzésére kötelezik őket. Gyógytestnevelés foglalkozást az iskoláknak nem kell iskolán belül biztosítaniuk, ennek a pedagógiai szakszolgálat a felelőse. Több helyen mégis alsós/felsőiskolai gyógytestnevelés szakirányú továbbképzésben végzettségűeket látják el a foglalkozásokat. Kevés helyen alkalmaznak egyetemi végzettséggel rendelkező gyógytestnevelőt (ezt a végzettséget csak testnevelő végzettséggel lehet megszerezni), ami azért probléma, mert ők ismerik a teljes testnevelés mozgásanyagot és a kontraindikációs gyakorlatokat, illetve ők vezethetnek csak foglalkozásokat a teljes közoktatási rendszerben.

A PTE TTK Testnevelési- és Sporttudományi Intézetében folyó képzéseken a Gyógytestnevelés I. (témája a mozgásszervi, ortopédiai eredetű deformitások, megbetegedések) elméleti és gyakorlati óráin külön foglalkoznak a NAT-nak megfelelően a gerincet érintő prevenciós gyakorlatokkal, tartáskorrekcióval, a követelményben szerepel a Magyar Gerincgyógyászati Társaság anyaga. A statika és az egyensúlyi kérdés kapcsán – illetve a NAT alapján – nagy hangsúlyt kap továbbá a lúdtalp-torna. A Gyógytestnevelés II. kurzus a belgyógyászati kérdéseket és a javasolt mozgásanyagot tartalmazza. Testnevelő tanárképzésben

2013-tól gyógytestnevelés tantárgy, valamint a prevenció, tartásjavító mozgásformák tantárgy is megtalálható.

Az óvodai és az alsó/felső tagozatos testnevelés programjában is szerepel az egészséggel kapcsolatos feladatok megjelölése (ortopédiai elváltozások megelőzése, ellensúlyozása, keringési és légzőszervi betegségek megelőzése, a károsodások csökkentése), prevenció feladatok, relaxációs eljárások. Ezek a feladatok az oktatási intézmény pedagógia programjában, továbbá az éves munkatervben, tanmenetben jelölve meg kell, hogy jelenjen.

A testnevelő, illetve gyógytestnevelő tanárok oktatási intézményekben való elhelyezkedését jelenleg nehezíti a drasztikusan csökkenő gyermeklétszám, továbbá az állami cselekvési/végrehajtási tevékenységek. A kistérségek megszüntetése és a járások kialakítása felveti a falusi kisiskolák létének, fenntarthatóságának kérdését. A jelenlegi helyzetet tovább nehezíti a kötelezően ellátandó órák számának megemlése és az ehhez köthető finanszírozási kérdés. A végzett testnevelők egyéb edzői vagy rekreációs végzettséggel nagyobb bizonyossággal kapnak állást, mint azok, akik csak alap képzésben vettek részt (BSc, BA).

Az mesterképzés megszerzését ugyan szorgalmazzák a fenntartók, de a várhatóan magasabb bérezés miatt a tanulmányokat késleltetik, illetve maximálisan kihasználják a törvényi lehetőséget a gyakornoki évekre, illetve a határozott idejű szerződések megkötésére vonatkozóan.

A Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar (a továbbiakban: SE TSK) Gyógytestnevelő tanár szak szakvezető tanára a kérdés kapcsán megírta, hogy a testnevelő tanár és a gyógytestnevelő tanár képzettségének alapjai azonosak. Mindketten pedagógusok, akik diplomájukat az egyetemi szintű tanárképzés keretében szerzik. Széleskörű felkészültségük a jól megalapozott neveléstudományi és pszichológiai ismeretek mellett kiterjed mindazokra a testkultúrális ismeretekre, az orvostudomány alaptárgyaira (anatómia, élettan, biokémia, antropológia, egészségtan), valamint az elméleti sporttudományok, illetve sportági szaktárgyak mindazon ismereteire, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az általuk vezetett tanórák keretében a rájuk bízott gyermekek fizikumának fejlesztéséhez, egészségük megőrzéséhez, illetve javításához, nevelésükhöz, személyiségük kiteljesítéséhez is érdemben hozzájáruljanak. A gyógytestnevelő tanár képzettségében mutatkozó többletet azok a diszciplínák adják, (gyógytestnevelés szakmai, illetve klinikai tárgyai) amelyek a gyógytestnevelő tanárt az előbb említett kóros elváltozások célzott mozgásterápia segítségével történő gyógyítására is képessé teszik. Elmondható tehát, hogy „minden gyógytestnevelő tanár egyúttal testnevelő tanár is”, ez az összefüggés azonban fordítva már nem érvényes.

A két szakma (testnevelés, gyógytestnevelés) egészen mostanáig harmonikusan kiegészítette egymást. A korábbi, 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 1. sz. melléklete szerint a gyógytestnevelés is a tankötelezettséggel érintett területek körébe tartozott. Mindez azonban megváltozott, ugyanis a 2012-es Nemzeti Alaptanterv általánosságban azt mondja ki, hogy „a rendszeres testnevelés és sporttevékenység révén a tanulók könnyebben elviselik a stresszt, a fizikai, lelki és szellemi terheléseket, illetve stabilan képesek követni a szabályokat, elfogadni a normákat és mintákat, a megmérettetést és az értékelést.” Ám a törvényi szabályozás következtében a gyógytestnevelés jelentős hátrányba kerül a közoktatás intézményrendszerében. A gyógytestnevelést elválasztották a testneveléstől, és az új koncepció gyakorlatilag ellehetetleníti a testnevelés „ikertantárgyát”, a gyógytestnevelést.

A pályán dolgozó pedagógusok más-más tanárképző intézményben szereztek diplomájukat, ebből adódóan egyrészt más-más kompetenciával rendelkeznek, és akár azonos végzettség esetén is eltérő lehet szakképzettségük minősége.

A szakvezető tanár hangsúlyozta, hogy egyetemi szintű gyógytestnevelő tanárképzés kizárólag a SE TSK-án folyik ma is. A gyakorlatban pedig több iskolában az óvopedagógusok,

tanítók részére létrehozott és akkreditált gyógytestnevelői szakirányú továbbképzésen résztvevő óvónők és tanítók is elhelyezkedtek gyógytestnevelői állásban, amelyet a szakvezető tanár szakmai szempontból rendkívül aggályosnak tart.

A SE TSK mesterképzés keretében a testnevelő-gyógytestnevelő tanár szakon végzett hallgatók elhelyezkedési arányait illetően az elnök arról tájékoztatott, hogy pontos adatokkal nem rendelkezik, így csak a tendenciáról tud tájékoztatást adni. A szakon végzett testnevelő-gyógytestnevelő tanár szakos hallgatók nevelési-oktatási intézményekben helyezkednek el elsősorban, és kurrens szakpárosításuknak, magas színvonalú képzésnek köszönhetően keresettek. Természetesen vannak közöttük olyanok is, akik a magán szektorban találják meg a helyüket, sőt külföldön próbálnak szerencsét. Ennek okai elsősorban a pedagógus pálya presztízsének csökkenése, és e pályára jellemző szerény hazai kereseti lehetőségek.

Arra a kérdésre, hogy a Magyar Gerincgyógyászati Társaság „Tartáskorrekció I-II.” testnevelő pedagógusok részére összeállított oktatási segédanyag mennyiben épül be a kimeneti követelményekbe, a SE TSK gyógytestnevelő szakvezető tanára kifejtette, hogy a segédanyag nem épül be, ugyanis a képzési és kimeneti követelmények állami dokumentumok, amelyek nincsenek tekintettel járulékos, az egyetemi képzésben nem releváns segédanyagokra. Ott irányelvek, kompetenciák fogalmazódnak meg és nem technikák.

A gyógytestnevelés rendszerszintű hatékony megvalósításának akadályaként látja a szűrővizsgálatok hiányát vagy elégtelenségét, a helytelen felfogású besorolást, az intézményvezetőket, a gyermekek és a szülei tájékozatlanságát, valamint a törvények ellentmondásos voltát.

Jelenleg a pedagógus továbbképzés egészére jellemző, hogy a számtalan, érdekes, hasznos, sokszor előírt továbbképzéseket (7 évente 120 pont) a pedagógus kollégák nem tudják igénybe venni, ugyanis a munkáltatók továbbképzésre szánt pénzkerekei látványosan megcsappantak, elapadtak. *Pedagógusfizetésből, önerőből a továbbtanulás finanszírozása szinte kilátástalan. Tehát nem az a gond, hogy nincs hasznos továbbképzési lehetőség, hanem az, hogy a pedagógus társadalom nem tud élni vele.* Mindezt alátámasztja az is, hogy az ingyenes továbbképzések, rendezvények, eszmecserék – pl. Gyógytestnevelés a GYGYOE továbbképzése – alkalmával zsúfolásig megtelnek a hatalmas konferenciatermek.

Az Eszterházy Károly Főiskola Természettudományi Kar Sporttudományi Intézetének igazgatója válaszlevelében kifejtette, hogy a testnevelésórákat, a gyógytestnevelés órákat és az iskolai sportfoglalkozásokat megfelelő képzettségű és végzettségű szakemberek látják el, hiszen a törvényben előírtak értelmében testnevelési órákat csak testnevelés szakos tanári, gyógytestnevelés-órákat csak gyógytestnevelő tanári diplomával rendelkező egyén láthatja el. Ez a mindennapokban tapasztalataik szerint megvalósul.

A testnevelő tanárképzésben a tartásjavító torna és a preventív mozgások oktatása több tantárgy keretében kerül sorra. Orvosi alapsmeretek (anatómia, élettan, sportélettan, egészségtan, sportegészségtan, iskolai egészség, baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás) elsajátítása után a gimnasztika, a gyógytestnevelés, az inkluzív testnevelés és a testnevelés tanításának módszertana című tantárgyak anyagában kerül oktatásra.

A Magyar Gerincgyógyászati Társaság „Tartáskorrekció I-II.” testnevelő tanárok részére összeállított oktatási segédanyag teljesen beépül a kimeneti követelményekbe, minek következtében a fent említett kurzusok szerves anyagát képezi.

2012. szeptember 1-jével bevezetett mindennapos testnevelésórákon a tartásjavító, illetve a preventív tornának még mindig nem kielégítő az elterjedése, annak ellenére, hogy a NAT és a kerettanterv ezt minden gyermek számára előírja, a testnevelés részeként. A speciális tartásjavító tornát be kell építeni minden gyermek testnevelésébe, miután a testnevelő tanár a képzése során

azt elsajátította. A testnevelési órán többségében általános képességfejlesztés és játékos feladatmegoldás zajlik, nem szánnak a kollégák kellő időt a preventív, tartásjavító tornára sem az óra elején, a bemelegítéskor, sem az óra végén, a befejező-levezető részben. A végzett hallgatók elhelyezkedési lehetőségei a sporttudományi képzési terület egyes szakjain eltérő. Míg a rekreáció-szervezés és egészségfejlesztés, valamint a sportszervező (sportmenedzser) alap- és mesterszakok esetében szinte minden végzett hallgató képes elhelyezkedni tanult szakmájában, addig a testnevelő tanár és gyógytestnevelő tanár végzettséggel csak a hallgatók kisebb hányada talált a közelmúltig végzettségének megfelelő munkát. A mindennapos testnevelésóra bevezetésével 3-4 éven belül a testnevelő tanári szakképzettség hiányszakmává válhat, ezért az osztatlan tanárképzésben testnevelő tanár mesterszakon nagyobb keretszámokat kellene engedélyeznie a főhatóságnak. A pályán elhelyezkedő végzett hallgatók a pályakövetési rendszer szerint jól képzettek, a kimeneti követelményekben meghatározott ismereteik magas színvonalúak, és azokat a gyakorlatba is jól átültetik.

A továbbképzések kapcsán az igazgató elmondta, hogy nincs semmilyen továbbképzés testnevelő tanárok és gyógytestnevelő tanárok részére, anyagi okok miatt a korábbi, jónak mondható továbbképzési rendszer teljesen megszűnt.

Nyíregyházi Főiskola Természettudományi és Informatikai Kar esélyegyenlőségi koordinátora és a Testnevelés és Sporttudományi Intézet igazgatója válaszelevelükben arról tájékoztattak, hogy tudomásuk szerint a testnevelésórákat alsó tagozatban, jelentős mértékben olyan tanítók tartják, akiknek nincs testnevelés műveltség területen szerzett képzettségük. Felső tagozatban a testnevelést testnevelő szakos tanárok tanítják. A gyógytestnevelési foglalkozások tekintetében azonban még mindig jelentős számban tapasztalható, hogy nem szakos, gyógytestnevelés egyetemi végzettséggel nem rendelkező kollégák tartják az órákat.

A Nyíregyházi Főiskolán a testnevelő-edző alapképzésben Gyógytestnevelés, a testnevelő tanár mesterképzésben Prevenció és gyógytestnevelés, az osztatlan tanárképzésben pedig a Gyógytestnevelés elmélete és gyakorlata elnevezésű kurzusok keretein belül épülnek be a gyógytestneveléssel és tartásjavító tornával kapcsolatos ismeretek a képzés követelményébe. A felsorolt tantárgyaknak a tematikájában, mint oktatási anyag szerepelnek a Magyar Gerincgyógyászati Társaság „Tartáskorrekció I.-II.” elméleti és gyakorlati alapismeretei. Az iskolai mindennapos testnevelésórák tantárgyi követelményeiben fokozottan kerül előtérbe a tartásjavító torna. A mindennapos testnevelést követően a végzett testnevelés szakos hallgatók nevelési-oktatási intézményben történő elhelyezkedési lehetőségei jelentősen javultak, azonban megélhetési okokból sokan választják a külföldi munkalehetőségeket. Véleményük szerint a testnevelő és gyógytestnevelő tanárok továbbképzése szervezett és rendszeres, azonban az, hogy az új módszertani útmutatásokat hogyan alkalmazzák, az egyén megújulási képességétől függ, hiszen jelenleg nincs olyan szakmai felügyelet, amely az órák minőségét ellenőrizné.

Az MTTOE alelnöke arról tájékoztatót, hogy a gyógytestnevelés a testnevelőtanár-képzés területén belül önálló tantárgy, amelyben tantervbe foglalt differenciált képességfejlesztés folyik a rászorultak számára. Folyamatos továbbképzéseken vesznek részt a testnevelő tanárok és rendelkeznek a szakmai felkészültséget segítő képi (digitális) anyaggal. A testnevelő tanárok továbbképzése akkreditált tanfolyamokon történik. Kötelezően hétévente 120 órás továbbképzés az előírt. A mentortanárképzésbe is beépült a gyógytestnevelés. A munkájuk minőségét tovább fokozhatja a sporteszközök pályázati úton történő beszerzése, a tornatermi berendezések felújítása. A testnevelő munkájának hatékonyságát nagyban növelnék a videó kamerák és számítógépek. Fontos a gyógytestneveléshez szükséges nyomtatványok, módszertani kiadványok és útmutatók korszerűsítése.

A Magyar Gyógytornász-Fizioterapeuták Társasága elnökének tájékoztatása szerint a

gyakorlatban többnyire a testnevelő tanár gyógytestnevelés szakirányú végzettséggel vezeti a gyógytestnevelés foglalkozásokat. Korábban gyógytornászokat is alkalmaztak gyógytestnevelői munkakörben, az iskola vezetése, illetve a fenntartó döntése alapján. A gyógytornász képzettsége szerint célzottabban és alaposabb egészségügyi ismeretek mellett tud a gyermekekkel foglalkozni. A közoktatási törvény alapján ma nem alkalmazhatják a gyógytornászokat. A testnevelő tanári és gyógytestnevelő tanári képzésben a tartásjavítás és a gerincvédelem jelen van, a képesítési követelmények közé a 44/2002. (III. 1.) Korm. rendelettel bekerült.³ A felsőoktatási intézmények testnevelési tanszékein a biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó speciális mozgásanyagot ismerik, a program szerzői továbbképzés formájában átadták az ismereteket.

A tartáskorrekciós torna a NAT részévé vált 2003-ban, a kerettanterv részévé 2004-ben. Azt azonban, hogy valóban szerepel-e az iskolák tantervében, illetve hogy a gyakorlatban működik-e a program, az kétséges. A korábbi ÁNTSZ Ifjúság-egészségügyi Osztálya és a Pedagógiai Intézet Szakfelügyelete megszűnt, így valójában ezt senki nem ellenőrzi.

A Magyar Gerincgyógyászati Társaság (a továbbiakban: MGT) elnöke tájékoztatása szerint a testnevelési órákat az 1-4. évfolyamon nem mindig olyan tanító tartotta eddig, akinek testnevelésre vonatkozó speciális képzettsége lett volna. E vonatkozásban jó irányú változás történt, az Nkt. szerint testnevelő vagy speciális testnevelési képzettségű tanító tarthat testnevelésórát. Most végre elkezdődött a mindennapi testnevelés felmenő rendszerű bevezetése is. Gyógytestnevelést elvileg gyógytestnevelő tanárnak kell tartania. A közoktatási törvény régebben lehetőséget adott arra, hogy ha az iskola úgy látta jónak, gyógytornászt is alkalmazhatott a gyógytestnevelő helyett. A helyes testtartás kialakítását szolgáló tartásjavító torna 2003-ban a Nemzeti Alaptanterv részévé vált, a NAT és a kerettanterv 2012. évi megújulását követően jelenleg az eddigieknél is hangsúlyosabban szerepel. *A tárgyi feltételeket illetően* az Oktatási Hivatal elnöke megírta, hogy intézményenként a székhelyen és a tagintézményben 1 tornaterem szükséges abban az esetben, ha a gyógytestnevelés ellátása a székhelyen, a tagintézményben, vagy a telephelyen történik. A gyógytestnevelés megszervezésének további tárgyi feltételeiről a 1. számú mellékletben található táblázat nyújt tájékoztatást.

3.2. A személyi és tárgyi feltételek ellenőrzése

Az Oktatási Hivatal elnökének véleménye szerint *a gyógytestneveléssel kapcsolatos irányítás, ellenőrzés-értékelés azon intézmény vezetőjének a feladatkörébe tartozik, amely az ellátást megszervezi.* A szülő, gyermek/tanuló is kérdéseivel, esetleges panaszával elsődlegesen az intézményvezetőhöz fordulhat, kielégítő válasz hiányában a fenntartótól kérhet vizsgálatot. A szülő panaszbejelentést tehet a területileg illetékes kormányhivatal oktatási főosztályán, amelyben kérelmezheti hatósági ellenőrzés lefolytatását.

A mb. országos tisztifőorvos tájékoztatása szerint a gyógytestnevelő a pedagógiai szakszolgálatot ellátó intézmény pedagógus munkakörbe sorolt dolgozója, ennek megfelelően *a gyógytestnevelés ellenőrzése pedagógiai szakmai feladat, amely az oktatásügyben 1985-től 2012-ig nem működött.* Az 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 145. § -156 §-a szerint az ellenőrzést a megyei kormányhivatal biztosítja szakértő kirendelésével, ez vélhetően részét fogja képezni az oktatásügyben most kiépülő rendszernek.

A tárgyi feltételek ellenőrzése a Járási Népegészségügyi Intézetek munkatársainak feladatköre, akik gyermek-és ifjúsághigiénés tevékenységük keretében az iskolák, ezen belül a tornatermek közegészségügyi követelményeit ellenőrzik. Ellenőrzéseik az 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet mellékleteként szereplő eszköz és felszerelési jegyzék tartalmának, valamint a

közoktatási intézmények tervezési előírásait tartalmazó szabványsorozatnak (MSZE 24203-1-6) megfelelően történnek.

A 2011-ben végzett országos felmérés szerint az iskolák 98%-ában biztosított volt a testnevelésóra megtartása az iskolában, vagy más helyszínen. A külső helyszínek között uszoda, sportpálya, bérelt tornaterem, korcsolyapálya, művelődési ház, park, játszótér szerepelt. A tornatermek, sportpályák 28%-ánál találtak kifogásolható körülményeket, mint a padozat, burkolat hibái, az ablakok és lámpák ütésvédelmének hiánya, a sportszerek, kapuk rögzítésének nem megfelelőse, rossz szellőzés, stb. A tornatermek 79%-ához csatlakozott vizesblokk, amelyet idő hiányában általában nem használtak a tanulók testnevelésóra után, ami a nap hátralévő részében ronthatja közérzetüket, ami éppen a testmozgás egyik célja ellen hat.

A felmérés időpontjában „csupán” a mindennapos testmozgás biztosítása volt elvárás az oktatási intézményekkel szemben, a mindennapos testnevelés bevezetése 2012. szeptemberétől kezdődött meg felmenő rendszerben, az 1., 5., 9. osztályokban. A gyermekek tartáshibáinak megelőzését szolgálják a mindennapos testnevelés, ezen belül a hátizmokat erősítő mozgásformák bevezetésén kívül a megfelelő iskolabútorok. Az állítható méretű asztalok, a megfelelő kialakítású székek (a szék magassága, az ülőfelület hosszúsága és keménysége, a széktámla helyzete, formája és magassága lehetővé teszi, hogy az ülőfelületen hátracsúszva, a derekat megtámasztva, a lapockák és a hát felső része szabadon mozogjon, a szék elülső széle ne nyomja a combot, ugyanakkor a talp a földön nyugodjon), a helyes ülés megtanítása szintén a mozgásszervi rendellenességek kialakulása ellen hatnak.

3.3. A gyógytestnevelés hozzáférhetősége, javaslatok

Az Oktatási Hivatal elnöke válaszlevelében hangsúlyozta, hogy *forráshiány* miatt nem érheti hátrány a gyógytestnevelésre szoruló gyermeket, tanulót. A pedagógiai szakszolgálatoknál szervezett gyógytestnevelésre vonatkozó finanszírozási kérdésekkel kapcsolatban azonban nem tudott nyilatkozni.

A mb. országos tisztifőorvos arról tájékoztattott, hogy a Gyermek-alapellátás Tagozat tájékoztatása alapján a gyógytestneveléshez való hozzáférés lehetősége területenként eltérő. *Ideális esetben az iskolában, tanítási időben tudnak részt venni a tanulók gyógytestnevelés órán, azonban sok esetben erre nincs mód, és a gyermekek csak tanítási időn kívül, más intézmény területén, esetleg másik településen tudnak gyógytestnevelést igénybe venni.* Ezzel kapcsolatos bővebb információ beszerzése céljából az országos tiszti főorvos illetékes oktatási tárca megkeresését javasolta.

Az MTTOE alelnöke véleménye szerint az iskola-egészségügy szakemberei (iskolaorvos, védőnő) hosszabb rendelési idővel, valamint jobb felszereltség mellett hatékonyabb munkát folytathatnának, de ehhez megfelelő anyagi elismertség és rendszeres ellenőrzés is szükséges. Ezen a területen mindenképpen előrelépés szükséges, mert az egészségügyi szolgáltatás hatékonysága befolyásolja a gyógytestnevelés hatékonyságát. A gyógytestnevelő a diagnózis ismeretében tudja megtervezni tanuló egyéni gyakorlatait.

3.4 A szakemberek javaslatai

A mb. országos tisztifőorvos véleménye szerint a testnevelésóra esetében ideális megoldást nyújthat a differenciálás, vagyis a tanuló adottságainak megfelelő oktatás. Pillanatnyilag erre nincs lehetőség, hiszen a testnevelő tanár nem képes a számtalan különböző egészségügyi problémával bíró tanulót egyszerre koordinálni. *Szükséges lenne olyan csoportok kialakítása, amelyekben azonos kompetenciákkal bíró tanulók tornáznak egy időben. A gyógytestnevelés esetében a problémát a hozzáférés jelenti. A gerincbeteg tanulók gyógyítására a*

gyógytestnevelés nem elégséges (a gyógytestnevelők erre nincsenek sem kiképezve, sem jogosítva), gyógyításukat az egészségügyben kell megoldani. A gyógytorna felírásának lehetősége korlátozott, és a gyógytornász ellátottság is kevés, így nem mindig tud megvalósulni az egyéni ellátás. Ebben nagy segítséget jelentene, ha az egészségügy bevezetné az utazó iskolai gyógytornász fogalmát. Népegészségügyi szempontból fontos lenne a hatékony kezelés megoldása, mert ezzel a felnőttkori porckopásos gerincbetegségek előfordulását vagy súlyosságát tudnák előnyösen befolyásolni.

PTE TTK dékánja rámutatott arra, hogy az OGYEI adatai alapján folyamatosan romló számadatok bizonyítják, hogy a gyógytestnevelés pedagógiai szakszolgálatok keretében történő szervezése nem megfelelő. *A tényleges javulás eléréséhez az iskolák alapfeladat ellátási köréhez kellene csatolni a gyógytestnevelési foglalkozásokat. Egyetemi végzettségű gyógytestnevelő (tagiskolai szervezetrendszerben elég egy fő foglalkoztatása) koordinálásával, míg a tanító (testnevelést is oktató) és testnevelés szakos tanárok részére gyógytestnevelő szakirányú végzettség megszerzését célszerű lenne kötelezővé tenni.* A könnyített testnevelés és a II/A. besorolás kapcsán ugyanis mindenkinek ismernie és alkalmaznia kell a javasolt és kontraindikált gyakorlatokat.

A Magyar Gyógytornász-Fizioterapeuták Társasága elnökének álláspontja az, hogy a gyógytornász-fizioterapeuta a képzés során szerzett ismerete alapján az a szakember, aki kompetens a mozgásszervi vizsgálatok és szűrések elvégzésére. *A Társaság tagjai szükségesnek tartanak körzeti vagy területi ellátást végző gyógytornász-fizioterapeuta alkalmazását.*

Az *MGT* most kívánja a szükséges lépéseket megkezdeni annak érdekében, hogy létrejöjjön, és az OEP finanszírozza az „iskolai utazó gyógytornász-hálózatot”. Így a gerincbeteg gyerekek az iskolában heti két alkalommal végezhetnék a gyógytornász szakszerű vezetésével a nekik szükséges egyéni gyógytornát, amelyet a gyógytornász csoportokban is meg tud szervezni. Jelenleg ugyanis a gyógytornászok kevéssé elérhetők, de ha mégis, akkor is csak a betanítás idejére, ami után a gyerekek otthon már önállóan kell a gyógytornát végeznie, ez viszont sok esetben már elmarad. Gyakran pedig el sem jut a gerincbeteg gyermek a gyógytornászhoz, mert helyette gyógytestnevelésre osztják be (ugyanis sokan összekeverik a gyógytornászt és a gyógytestnevelőt, a gyógytornát és a gyógytestnevelést).

4. Differenciált testnevelés (a gyermekek egészségi állapota szerinti testnevelési csoportba való beosztása)

A köznevelésért felelős államtitkár tájékoztatása szerint az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet értelmében a testnevelési csoportbeosztás elkészítése, gyógytestneveléssel, testneveléssel, sporttal kapcsolatos iskola-egészségügyi feladatok ellátása a nevelési-oktatási intézmény orvos (iskolaorvos) által ellátandó iskola-egészségügyi feladat. A testnevelési csoportbesorolásokat (könnyített testnevelés, gyógytestnevelés, felmentett) az iskolaorvos a tanuló egészségi állapotának vizsgálata, leletei, a szakorvosi javaslatok, a szakmai irányelv és a helyi lehetőségek ismerete alapján állapítja meg, szem előtt tartva, hogy fejlődésben lévő gyermek számára szükséges a rendszeres mozgás. Az orvosi szűrővizsgálatot – kivéve, ha a vizsgálat oka később következik be – május 15-éig kell elvégezni. Az orvos által vizsgált tanulókról az iskolának nyilvántartást kell vezetnie, amelyben fel kell tüntetni a felvételi állapotot és az ellenőrző vizsgálatok eredményét. *A gyógytestnevelés biztosítása ingyenes, kötelező állami feladat.*

A testnevelési csoportbesorolást minden év október 15-ig el kell készíteni és egyeztetni a testnevelőkkel, továbbítani az iskolavezetésnek. A besorolás frissítését a szűrővizsgálatok eredményeinek, és az évközi egészségi állapotban bekövetkező változások ismeretében május

15-ig el kell végezni. A testnevelési csoportbesorolást az iskola-egészségügyi éves jelentés is tartalmazza.

A köznevelésért felelős államtitkár álláspontja szerint az iskola-egészségügyi ellátás keretében minden tanuló esetében megvalósul a differenciált testnevelési beosztás, ennek útmutatóját az OGYEI irányításával időszakonként megújítják. A pedagógiai szakszolgáltatás keretein belül minden gyermek számára elérhető az egészségi állapotának megfelelő és a testnevelési csoport szerinti ellátás. A testnevelési csoportbeosztást minden iskolában teljesítik, azonban a lehetőségek nem mindenütt megfelelőek.

Az államtitkár hozzátette, hogy az iskola tanulói morbiditási statisztikájának elkészítésekor tanév végén is lehetőség van a pedagógusok, iskolavezetés tájékoztatására, s javaslatokkal lehet élni a testnevelési körülmények javítására (felhívni a testnevelők figyelmét a tartásjavító gerinctorna rendszeres órai alkalmazására, a délutáni sportfoglalkozási lehetőségek bővítésére, szünetben zenés mozgás, tánc bevezetésére, úszásoktatás támogatására). A tapasztalat az, hogy anyagi nehézségek esetén is próbálnak lehetőséget találni a gyermekek mozgáskultúrájának javítására. Sok esetben, főleg középiskolákban a diákönkormányzat bevonásával lehet hatékonyan mozgósítani a tanulókat a sportra.

A mb. országos tisztifőorvos arról tájékoztatott, hogy a testnevelési csoportbeosztás elkészítését az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet 2. számú melléklet 2. b) pontja az iskolaorvos feladatkörébe utalja. Az iskolaorvos a besorolást az Országos Alapellátási Intézet és az Országos Gyermekegészségügyi Intézet közös kiadványaként megjelent a testnevelési kategóriába sorolás egészségügyi szempontjai című szakmai irányelvnek megfelelően végzi. A tanuló szakorvosi szűrővizsgálat alapján is beosztható könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés órára, továbbá felmenthető a testnevelésórán való részvétel alól.

A gyógytestnevelés az Nkt. 18. §-a szerint a pedagógiai szakszolgálat feladatkörébe tartozik, a megszervezésére vonatkozó részletes előírásokat a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. §-a szabályozza. A gyógytestnevelés órákat a pedagógiai szakszolgálat feladatainak ellátására kijelölt nevelési-oktatási intézményben kell megszervezni legkevesebb heti három, de legfeljebb heti öt tanóra keretében. Az esélyegyenlőség biztosítását célozza, hogy ha a tanuló szakorvosi javaslat alapján a testnevelés órán is részt vehet, akkor számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelés órákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára az iskolaorvos, és a szakorvos tesz javaslatot. *Utazó gyógytestnevelőt a tanulót oktató iskola megkeresésére a munkáltatói jogot gyakorló közoktatási intézmény vezetője rendeli ki.*

A Magyar Gyógytornász-Fizioterapeuták Társasága elnökének véleménye szerint a szűrés befejezésének időpontja nem ésszerű, ugyanis azt a tanév első felében be kellene fejezni. Az alapszűrések végzésére vonatkozó módszertani irányelv szerint az iskola-egészségügyi tevékenységek keretében a védőnő által önállóan ellátandó feladatok közé tartozik a mozgásszervek szűrése is.

A Társaság elnökének véleménye szerint a gyermekek szűrése a tapasztalat és a gyakorlat szempontjából az egyik legnagyobb probléma. Az iskolaorvosi feladatokat általában a településeken működő házi orvos látja el. A szűrés nem megadott protokoll szerint történik. A védőnő oktatása során kapott ismerete alapján nem kompetens egy korrekt mozgásszervi szűrésre. A gyermekek a gerincének egészséges fejlődésére ható körülményeket tekintve nagyon fontosnak tartja a Társaság a korrekt szűrést meghatározott protokoll alapján.

5. Hiányzás, felmentés, érdemjegy kérdésköre

Az Oktatási Hivatal elnökének tájékoztatása szerint fel kell menteni a tanulót a testnevelés órán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés órán való részvételét sem. A tanuló, aki gyógytestnevelésre jár, a szakorvosi vélemény alapján felmentést kap a testnevelésórák látogatása és szaktárgy tantervi követelményeinek teljesítése alól. A testnevelés tantárgy félévi és év végi osztályzatának megállapítása a gyógytestnevelés foglalkozásokon kapott érdemjegyek alapján kapott osztályzattal történik. A tanuló gyógytestnevelés óráról való távol maradása igazolatlan órának minősül. A gyógytestnevelés órákon a tanuló igazolt és igazolatlan hiányzásait vezetik. Amennyiben hiányzásai eléri azt a mértéket, hogy tanév végén osztályzata nem állapítható meg, osztályozó vizsgát köteles tenni.

A vonatkozó jogszabályok értelmében a gyógytestnevelésen való részvétel valamennyi gyermek/tanuló számára egészségi állapotának megfelelően biztosítandó. A gyógytestnevelési foglalkozások biztosítása a pedagógiai szakszolgálatok feladata, együttműködve a köznevelési intézményekben dolgozó testnevelő tanárokkal és a szűrést végző orvosokkal. *A tanulók könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés-órára történő beosztás, vagy esetleges testnevelés órán való részvétel alóli felmentés kialakult gyakorlatáról az Oktatási Hivatal nem rendelkezik információval.*

GYGYOE elnökének álláspontja szerint, a valós, vagy kevésbé elfogadható okokból a testnevelés-gyógytestnevelés alól felmentett tanulók köre kimarad a testkultúrából. Az előírt vagy önkéntes távolmaradás következményei beláthatatlanok. A mozgás hiánya, ebből következően annak fejlesztő hatásának elmaradása nem teszi lehetővé a személyiség teljes és harmonikus kifejlődését. Ezek a gyermekek elmaradnak saját lehetőségeiktől.

A köznevelésért felelős államtitkár a testnevelésórán való részvétel alóli felmentések kapcsán kifejtette, hogy vannak esetek, amikor a gyermekkel való személyes konzultáció során derül ki, hogy azért szeretne felmentést, hogy a számára nehézséget jelentő gyakorlatokat elkerülje, vagy testi elváltozásai, ügyetlensége miatt ne váljon nevetség, gúny tárgyává. Ilyen esetekben különösen fontos az iskola-egészségügy szerepe, mert a diákkal, testnevelővel konzultálva található olyan megoldást, ami a gyermek egészségét, a közösségi beilleszkedést, a rendszeres mozgást biztosítja.

6. Helyszíni ellenőrzések tapasztalatai

ELTE Bárczi Gusztáv Általános Iskola és Gyógypedagógiai Módszertani Központban

Az iskolába 200 tanulásban akadályozott enyhén értelmi fogyatékos és beszéd fogyatékos tanuló jár az 1-8. évfolyamon, kis létszámú maximum 15 fős osztályba, akikkel 36 fő pedagógus, 6 gyógypedagógiai asszisztens és 1 fő iskola titkár foglalkozik.

A mindennapi testnevelésóra megszervezése a jelenlegi évfolyamokon biztosított, mivel rendelkezésre áll egy tornaterem korszerű fejlesztést is lehetővé tevő sport- illetve gyógyeszközökkel és egy kisebb – lazító medencés – uszoda. A testnevelésórákba be van építve a gerinctorna. Az iskola közös használatú udvara szépen felújított, de sportolásra nem alkalmas, így a közeli Városliget parkjába szerveznek sportolási lehetőségeket. Az iskola a saját tanulói közül kb. 18 fő számára nyújt gyógytestnevelési szolgáltatást a gyermekek állapota szerint differenciáltan, heti egy alkalommal délutáni órákban konduktor⁴ tanító vezetésével. A tanulókat az iskolaorvosi vizsgálat keretében rendszeresen ellenőrzik, az orvos észlelése esetén a tanulót, a szülő egyidejű értesítése mellett szakorvoshoz irányítják, akinek javaslata alapján szervezik meg a gyermek számára a személyre szabott gyógytestnevelést. A gyógyútszást helyben nem tudják biztosítani, és nincs információjuk arról, hogy szükség esetén a kerületben ez hol biztosított. A gyógytestnevelést érdemjeggyel nem osztályozzák, a gyerekeket dicsérettel jutalmazták. Az

óráról a gyermekek nem hiányoznak, felmentéshez szintén szakorvosi javaslat, vagy egyéb egészségügyi okok miatt szülői igazolás szükséges.

Baross Gábor Általános Iskolában

Az iskola tanulóinak összlétszáma 400 fő, ebből 83 fő, illetve a Budapest Fasori Református Kollégium Julianna Általános Iskolájának 2 tanulója számára nyújt gyógytestnevelési szolgáltatást a gyermekek állapota szerint differenciáltan, heti 3 alkalommal délutáni órákban a kerületi nevelési tanácsadó által alkalmazott gyógytestnevelő vezetésével. A tanulókat az iskolaorvosi vizsgálat keretében rendszeresen ellenőrzik, az orvos észlelése esetén a tanulót, a szülő egyidejű értesítése mellett szakorvoshoz irányítják, akinek javaslata alapján szervezik meg a gyermek számára a személyre szabott gyógytestnevelést. A gyógyúszást nem tudják biztosítani. A gyógytestnevelésre beosztott tanulók a testnevelésórán is részt vesznek, figyelemmel a gyermekek egészségi állapotára. A gyógytestnevelést érdemjeggyel osztályozzák. A gyógytestnevelésre a gyermekek többsége rendszeresen jár, kivéve 7 fő, illetve 5 fő, akik az órákon rendszertelenül vesznek részt.

A Városmajori Gimnázium Kós Károly Általános Iskola tagintézményében

Az iskolába 470 tanuló jár párhuzamos 1-8 évfolyamon, nagy létszámú maximum 32 fős osztálylétszám mellett, akikkel 44 fő pedagógus foglalkozik. A mindennapi testnevelésóra megszervezése az iskolában nagy erőfeszítést igényel, mivel a 16 osztálynak egy megfelelő méretű és felszereltségű tornaterem áll a rendelkezésre. *A valamikori légvédelmi pincéből átalakított tornateremben szervezhetőek még meg az órák, amely a nagy fős osztálylétszámra tekintettel kis alapterületű, dohos, megközelítése is balesetveszélyes a hatalmas lépcsők miatt, illetve a terem közepén lévő tartóoszlop miatt.* Jó idő esetén a Városmajorban, illetve felső tagozatosoknak a Fogaskerekű közelében lévő, nem iskolai tulajdonú, műfüves pályán tudnak testnevelésórát tartani. A 2. osztályosok úszni járnak. Továbbá néptánc tanítással váltják ki a megfelelő számú tornaterem hiányában a testnevelésórákat. *A tag-intézményvezető elfogadhatatlannak tartja, hogy a tanulók a kövezett folyosókon, iskolai lépcsőkön tornázzanak, azok balesetveszélyessége miatt. Az iskola tanulói a Budapest Sportegyesület tornatermét ingyenesen használhatják, ami segítség a testnevelésórák megszervezésében.*

Az iskolavezetőségének kezdeményezésére a gyermekek egészségi állapotát különböző (szemész, fül-orr-gégész, ortopéd) szakorvosok vizsgálják.

Az iskolából ortopéd szakorvosi javaslatra 4 fő tanuló jár gyógytestnevelés órára a Németvölgyi Általános Iskolába, amely az iskolától 2 km-re található, gyalog kb. fél óra alatt, míg tömegközlekedéssel kb. 20 perc alatt érhető el. Az órákat délután tartják, ahova az érintett gyermekeket vagy szüleik viszik át, vagy egyedül kell menniük, mivel *az iskolának kísérő személyre nincs kapacitása.* A gyógytestnevelés óráról való hiányzásnak nincs valós következménye, az érintett gyerekek részt vesznek az egészségi állapotuknak megfelelően a saját iskolájuk testnevelésóráján is. A gyógytestnevelésen nyújtott teljesítményt a gyógytestnevelő érdemjeggyel osztályozza, amelyről értesíti az iskolát.

7. Az írásban megkeresett iskolák igazgatóinak válaszai

A Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola főigazgatója válaszelevelében kifejtette, hogy a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola és tagintézményeiben a gyógytestnevelői feladatokat a Bárczi Gusztáv Módszertani Központ (Kaposvár) utazó gyógytestnevelői látják el; lásd. 4. számú melléklet. A gyógytestnevelésben való részvételre történő szűrést az iskolaorvosok és védőnők végzik el, akik a kapcsolatot az érintett tagintézmény

e feladatra kijelölt vezető helyettesével, illetve a feladatot ellátó intézmény vezetőjével veszik fel. A Bárczi Gusztáv Módszertani Központ a létszámok alapján az érintett tagintézmények megfelelő felelőseivel egyeztetik az órarendet, a gyógytestnevelők személyét. A gyógytestnevelés órák délutáni időkeretben kerülnek megszervezésre. Az orvosi diagnózist a gyógytestnevelők minden esetben megkapják valamennyi érintettől és ez alapján egyéni fejlesztési tervet készítenek adott tanévre. Amennyiben a tanuló a gyógytestnevelés órától távol marad, azt ugyanolyan módon kell igazolnia, mint bármelyik tanórától történő távolmaradását. Ezt az intézmény SZMSZ-e rögzíti. Amennyiben az igazolás nem történik meg, úgy a távolmaradás igazolatlan órának számít. A gyógytestnevelés órán nyújtott teljesítményt a gyógytestnevelők 1-5-ig terjedő skálán érdemjeggyel értékelik, amely a testnevelés tantárgy értékelésekor olyan módon vesznek figyelembe, hogy az a végső jegy kialakítását pozitív értelemben befolyásolhatja. A gyógytestnevelési feladatok ellátását biztosító intézmények közötti váltásra szülő kérelmére még nem volt példa, mint ahogy arra sem, hogy valaki felmentést kért volna gyógytestnevelés óra látogatása alól. A testnevelésórák keretében minden tagintézményben biztosított a differenciálás, a könnyített testnevelés. A mindennapos testnevelést a heti 5 órarendi testnevelésórával biztosítják. A tartásjavító tornagyakorlatok valamennyi testnevelésóra óravezetésében megjelennek, hiszen ez módszertani alapkövetelmény.

A Kisfaludy Károly Általános Művelődési Központ (Tét) igazgatója arról tájékoztatott, hogy intézményükben (óvoda, általános iskola) „gyógytestnevelés tanítására felkészített pedagógus” látja el a gyógytestnevelési feladatokat. A tárgyi feltételek vonatkozásában tornaterem, tornaszobák tornatermi alapfelszereltséggel rendelkezésre állnak, a speciális eszközök hiányosak, folyamatos beszerzésükre szükség lenne.

Elsősorban az iskolai gyermekorvos vizsgálatai, javaslatai alapján kerülnek a gyermekek az ellátás keretébe. A gyermekorvos néhány esetben szakorvosi vizsgálatot kezdeményez, és ennek figyelembe vételével történik a célirányos foglalkozás. Több esetben a védőnő, a pedagógusok javaslata alapján kerül sor a gyermekorvosi vizsgálatra, de néhány esetben a szülő kezdeményezi a szakorvosi vizsgálatot. Az intézmény a gyermekorvostól értesül az ellátandó gyermekekről, a szülőket az intézmény értesíti a gyógytestnevelésen való részvétel formai és tartalmi kérdéseiről. A gyógytestnevelést tanórán kívüli formában szervezik meg. A gyógytestnevelő ajánlásokat fogalmaz meg a testnevelő tanítónak, tanárnak arra vonatkozóan, hogy az órarend szerinti testnevelési órákon milyen (esetleg könnyített formájú, speciális) gyakorlatokat kell az érintett gyermeknek gyakorolnia.

A foglalkozások szervezése csoportos formában történik, ezen belül viszont – az általános mozgás-, és tartásjavító gyakorlatokon túl – egyénre szabott, illetve a deformitásnak megfelelő differenciált foglalkozás folyik. Az óvodás életkorban a mozgáskoordinációs zavarok a jellemzőek (75-80%), valamint ortopédiai elváltozások (pl. szárkapocs-csont hiánya). Az 1-2. osztályosok jellemző deformitása az asztma, a 3-4. osztályosoknál már a túlsúly, a gerincferdülés és a mellkas deformitás (tyúkmell) fordul elő gyakrabban. Az 5-8. osztályosoknál személyenként halmozódnak a deformitások, szinte minden gyerek lúdtalpas, túlsúlyos és hanyag a tartása, és mintegy 50%-a asztmás. Az SNI-s tanulók között van Down-szindrómás, gyengénlátó, tartási rendellenesség, számuk 4 fő, és mindegyik tanulónál halmozottan jelentkeznek a rendellenességek.

Az intézmény 57 főt lát el, amelyből 15 fő óvodás korú (10%), és 42 fő iskoláskorú (14%), ebből 10 fő SNI-s. Az intézmény a település óvodájába, illetve iskolájába járó gyermekeket látja el. A környező településeket a Sokoróaljai Kistérség Pedagógiai Szakszolgálatának szakemberei látják el. Mivel a gyógytestnevelés tanórán túli szervezésben

zajlik, a tanuló távolmaradásának jogkövetkezménye – bármilyen eszköz híján – nincs. A szülői meggyőzés az egyetlen eszköz, amelyet jó hatékonysággal gyakorolnak, minimális a foglalkozásokról való hiányzás. A félévi, illetve az év végi testnevelés osztályozást megelőzően a tanító és/vagy a testnevelő tanár egyeztet a gyógytestnevelővel és közösen, a gyermek önmagához, illetve a deformitáshoz „mért” teljesítményét értékeli. Az intézményben gyógyúszásra nincs lehetőség. A gyógytornán való részvétel miatt a gyermekek nem kapnak felmentést, a testnevelésórán részt vesznek, egyes feladatok végrehajtása alól mentesülhetnek. A gyógytestnevelő és a testnevelő tanárok ismerik a tartásjavító torna programját, a tartásjavításra minden órán nagy hangsúlyt fektetnek, ezen túl instrukciókkal látják el a nem testnevelő kollégákat az egyéb tanítási órákon elvárt testtartás „megkövetelésére”.

Fogarasi János Általános Iskola (Kázsmárk) igazgatója megírta, hogy a gyógytestneveléssel kapcsolatos feladatokat az iskola a szikszói pedagógiai szakszolgálat keretében látja el. A gyógytestnevelési órákat képzett gyógytestnevelő látja el, egyetemi végzettséggel (Simmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar) rendelkezik. Az intézmény az órák megtartásához szükséges és a nevelő által igényelt eszközöket igyekszik biztosítani (bordásfal, tornapad, tornaszőnyeg, gumilabdák, fittball-labdák, léggömbök). A gyógytestnevelésen résztvevő tanulók névsora a gyermekorvos szűrővizsgálata (szakmai protokoll) alapján került összeállításra. Tanév elején az intézmény vezetése megkapja a gyermekorvos vizsgálatának, eredményét, megállapításait, javaslatait a tanulókra vonatkozóan. A gyógytestnevelésre irányított tanulók szülei részletes tájékoztatót kapnak a gyermeknél tapasztalt problémákról. A gyógytestnevelő a tanulók életkorát és testi deformitásait, valamint az egyéni igényeket (pl.: bejáró tanulók, egyéb du. foglalkozások) figyelembe véve alakította ki a csoportokat. Az órákra a délutáni órákban, tanítás után kerül sor (heti 1-1 alkalom, 2 csoportban)

A tanulók körében leggyakrabban előforduló testi deformitások: scoliosis (gerincferdülés), gerinc-deformitás, tartásgyengeség, lúdtalp, X-O láb, túlsúly. Az alsó tagozatos gyermekek között több tanuló tartásgyengeség, gerinc-deformitás; a felsősök lúdtalp és túlsúly problémákkal küzd. Az iskola három község (Kázsmárk, Léh, Rásonysápberencs) gyermekeinek nevelését, oktatását végzi. A körzeti iskola tanulói létszáma a 2012/2013-as tanévben 235 fő, ebből 38 gyerek (16,1%) vette igénybe a gyógytestnevelés szolgáltatást. A gyógytestnevelés órákon nyújtott tanulói teljesítményt a gyógytestnevelő szóban értékeli, amelyet az órák végén közöl a gyermekekkel. Az eredményeket megbeszéli a délelőtti tanórákat tartó szakos tanárral is. A tanulók délutáni magatartásáról az osztályfőnökök is értesülnek. A testnevelésóra látogatása alól kérésre kaphatnak felmentést, természetesen orvosi javaslatra mentességet kap a tanuló (1 fő). A gyógytestnevelésben részesülő gyermekek terhelhetőségét a pedagógusok minden esetben figyelembe veszik.

Az igazgató véleménye szerint minden gyermek számára biztosított az egészségügyi állapotának megfelelő ellátás. Tantervben, tanmenetben a gimnasztika résznél jelölik a tartásjavító feladatsorokat. A bemelegítő gyakorlatsor szerves részeként jelennek meg a tartásjavító gyakorlatok a testnevelésórán.

Az Avastetői Általános Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény (Miskolc) 2000/2001 tanévtől kezdve körzeti gyógytestnevelési feladatokat lát el. A gyógytestnevelés órákat 1 fő gyógytestnevelő látja el, aki 2000 májusában szerezte diplomáját a Simmelweis Egyetem Gyógytestnevelő tanár szakán.

A gyógytestnevelés foglalkozásokat egy erre a célra létrehozott gyógytorna teremben tartják. A gyógytestnevelés szertár korszerű, jól felszerelt, értéke kb. 1,5 millió forint, amelyet minden évben korszerűsítene és az anyagi lehetőségeik szerint bővítik.

A gyógyúszás órákat a Selyemréti Fürdőben tartják heti 2 alkalommal. A társadalombiztosítási finanszírozás alapján a gyerekek részére ingyenes az óra.

Az iskolákban az iskolaorvos minden év május 15-ig szűri a gyerekeket és orvosi beutalóval látja el azokat, akiknél további szakorvosi vizsgálat javasolt. Ha a szülő a szakorvosi vélemény alapján azt a javaslatot kapja, hogy gyermekének gyógytestnevelésre van szüksége, akkor az ambuláns lap fénymásolatával megkeresi a gyógytestnevelőt, aki csoportba sorolja a tanulót. A védőnőktől minden évben megkapják, hogy kik azok a gyerekek, akiket az iskolaorvos további vizsgálatra küldött. Az osztályfőnökök segítségével próbálják rábeszélni a szülőket, hogy elvigyék gyerekeiket a vizsgálatra. Kötelezni viszont nem tudják őket. Sajnos akad olyan szülő, aki elviszi a szakorvosi vizsgálatra a gyermekét és a betegség miatt az emelt összegű családi pótlékot megkapja, de a gyógytestnevelés órára már nem jön el beiratkozni. Ilyenkor az osztályfőnök segítségével próbálják a szülőt rávenni arra, hogy gyerek érdekeit tartsa szem előtt. A szakorvosi vizsgálatra a házi orvos is adhat beutalót és a továbbiakban felkeresi azt az iskolát, ahol a körzeti gyógytestnevelés folyik.

A gyógytestnevelési foglalkozásokat a délutáni időpontokba tartják úgy, hogy azon minél többen meg tudjanak jelenni. A foglalkozások ideje kötött, így minden gyermeknek lehetősége van arra, hogy abban az iskolában vegyen részt a foglalkozásokon, amelyik az időbeosztásához, lakóhelyéhez legjobban igazodik.

A gyógytestnevelés órák időpontjai megtalálhatók az iskola honlapján, illetve minden az intézmény körzetébe tartozó iskolában plakátokon kifüggesztik. Az iskolák védőnői is tudják, hogy mikor van a beiratkozás és mi szükséges a beiratkozáshoz. A beiratkozáson jelen van a szülő (törvényes képviselő) és a gyerek. Az órarend alapján egyeztetnek, hogy melyik napokon, hány órától és meddig tart az óra. Megkérlik a szülőket, hogy eleinte kísérjék el a gyermeküket, hogy tudják, mennyi időt vesz igénybe az utazás és a torna. A szülők írásbeli tájékoztatást kapnak a gyógytestnevelés órák rendjéről és arról, hogy a megjelenés kötelező. A tájékoztatót alá kell íratniuk az iskolaorvossal, osztályfőnökkel, testnevelő tanárral, szülővel és a tanulóval is, így mindannyian értesülnek arról, hogy a gyerek gyógytestnevelésre fog járni. A gyógytestnevelés órákra a tanulók egyébként egyénileg jutnak el, illetve szülők, nagyszülők segítségével. A vidékről bejáró tanulót a szülők hozzák gépkocsival. Ha a tanuló beteg, hiányzását orvosi igazolás alapján igazoltnak tekintik. A szülő évente 3 foglalkozásról való távolmaradást igazolhat. Előfordult már az is, hogy a tanuló a bérletét elvesztette, és egy hónapig nem tudott felmenni az avas tetejére, akkor következő hónapban bepótolta az órákat. Egyéb esetekben felveszik a szülővel a kapcsolatot és magyarázatot kérnek, a hiányzás okát illetően. Elfogadható magyarázat és a pótlásra vonatkozó együttműködés esetén igazolják az órákat. Ha a szülő nem tud és nem is akar együttműködni, akkor az iskola ifjúság védelmi felelősét értesítik. A hiányzások igazolásának módjáról a szülőket a beiratkozáskor tájékoztatják.

A gyógytestnevelés órán nyújtott teljesítményt minden hónapban értékelik és mindig a tanuló egyéni képességeit figyelembe véve osztályoznak, illetve a szöveges értékelésben jelzik, hogy mennyit fejlődött a lehetőségeihez képest a gyermek. Havonta értékelik a tanulók teljesítményét a gyógytestnevelés órákon. Erről minden hónapban értesítést küldenek az iskoláknak, amelyet 2 héten belül az osztályfőnök aláírásával visszajuttatnak a gyógytestnevelő tanárhoz. Ezen a havonkénti értékelésen a hiányzásokat feltüntetik, így igazolatlan hiányzás esetén az osztályfőnök intézkedik. A küldött osztályzatokat a jogszabályoknak megfelelően figyelembe veszik a félévi és tanérvégi jegyeknél.

A gyógytestnevelés órákra beutalt gyerekek nagy része (73-ból 1 tanuló) a II/A kategóriába tartozik, vagyis az iskolai testnevelésórán is részt vehet. Az a tanuló, aki II/B kategóriába tartozik, az felmentettként vesz részt a tanítási órán. Az iskolában megvalósul a

gyermekeknek az egészségi állapotuk szerinti testnevelési csoportba való beosztása. Az iskolai mindennapos testnevelésórák tantárgyi követelményeiben a tartásjavító tornát, valamint a Magyar Gerincgyógyászati Társaság „Tartáskorrekció I-II.” testnevelő pedagógusok részére összeállított oktatási segédanyagban foglalt gyakorlatokat a bemelegítés és az óra levezető szakaszában alkalmazzák.

Festetics Pál Általános és Alapfokú Művészeti Iskola és Óvoda (Böhönye) igazgatója megkeresésemre a jelentésem kiadásáig nem válaszolt.

*Nemzetiségi Tagozatos Általános Iskola*⁵ (Gara) a városi pedagógiai szakszolgálat munkatársai látják el az intézményben (a településen, megállapodás alapján) a gyógytestnevelési feladatokat. A feladat ellátásához szükséges szakembert és a hozzá szükséges eszközöket a szakszolgálat biztosítja, az intézménynek a tornaszobát kell biztosítania. Iskolaorvos állapítja meg, és sorolja kategóriába a gyermekeket, amelyről az ellátó szakember az intézményvezetővel történő személyes egyeztetés alkalmával értesül. A szülőket a szakember tájékoztató szülői értekezleten tájékoztatja a feltételekről. A gyógytestnevelés foglalkozásokat tanórán túl, minden esetben kapcsolódó órában szervezik meg, az órarendet a szakemberrel egyeztetik. A diagnózist a szakember elemzi, és ő határozza meg a diagnózis alapján szükséges fejlesztő gyakorlatokat. Az iskolában 8, a beiskolázási körzetből származó gyermek veszi igénybe a gyógytestnevelés szolgáltatást. A gyógytestnevelés foglalkozásról való távolmaradást ugyanúgy kezelik, mint tanóráról való mulasztást. A gyógytestnevelő értékeli a gyermekek teljesítményét, azt havonta elküldi az iskola számára, és a testnevelő beépíti az érdemjegyekbe. A szakszolgálatok közti váltásra való lehetőséget a szakemberrel való egyeztetés és az iskolaorvossal történő egyeztetés után a szakszolgálat végzi. A tartásjavító torna a testnevelők által összeállított mozgásos játékok kapcsán valósul meg.

Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Diákotthon és Gyermekotthon intézményében 85 fő közepesen súlyos értelmi fogyatékos és 24 fő súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermek oktatását-nevelését látják el. Valamennyi tanuló könnyített testnevelésben részesül speciális állapotukból adódóan. *Gyógytestnevelés helyett gyógytorna feladatot lát el az intézmény.* A gyógytorna foglalkozásokat 2 gyógypedagógus-gyógytornász látja el. Speciális eszközökkel jól felszerelt tornaterem és 2 tornaszoba áll rendelkezésükre. A gyógytornászok tapasztalata és év eleji felmérése alapján történik a gyermekek fejlesztése. Munkájukat évi egy alkalommal ortopéd szakorvosi vizsgálat is segíti, amikor minden tanulót megvizsgálják. Csak az iskola tanulóit látják el a gyógytornászok. Az osztályfőnökök tájékoztatják a szülőket, ki milyen időpontban vesz részt gyógytestnevelés foglalkozáson. Az aulában lévő hirdetőablán is olvasható a csoportbeosztás. A foglalkozások egy része délelőtt, más része délutáni beosztás szerint történik. A mozgássérülés, mint társuló fogyatékoság szinte valamennyi tanulónál megfigyelhető. Mindenkinek szüksége lenne a könnyített testnevelés mellett gyógytornában is részesülni, de a két gyógypedagógus-gyógytornász csak a leginkább rászorultakat tudja ellátni. Más iskola tanulóit nem látják el. Saját tanulóik közül 54 fő részesül gyógytornában. A gyermekek csak betegség esetén hiányoznak a foglalkozásokról. A tanulók teljesítményét (gyógytestnevelés foglalkozásokon) a tanév során két alkalommal értékelik. A minősítés formái: nem javult, keveset javult, részben javult, lényegesen javult. A gyermekek nem kapnak felmentést a testnevelésórákról. Az iskola speciális helyzetéből és a gyógypedagógus kollégák végzettségéből adódóan természetes a differenciálás a foglalkozások során. A gyermekek egészségi állapotuknak megfelelően kapják meg az egyénre szabott fejlesztést. A

mozgásnevelés és a testnevelésórákat gyógypedagógusok és szomatopedagógus végzettségű kollégák tartják a gyógytornászokkal együttműködve. A tartásjavító torna beépül a napi foglalkozásokba.

Budavári Általános Iskolában pedagógia szakszolgálati feladatokat is ellátva a gyógytestnevelést helyben biztosított az iskolába járó gyermekek részére. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Budapest I. Tankerületének az iskola számára adott tájékoztatása szerint azonban a következő tanévtől (2013/14) az iskola köznevelési alapfeladatai között már nem szerepel gyógytestnevelés feladatellátás. A gyógytestneveléssel kapcsolatos feladatokat az intézményben két tanár (1 fő testnevelő tanári és gyógytestnevelő tanári végzettséggel, 1 fő biológia-testnevelés szakos tanári és gyógytestnevelő tanári végzettséggel) látja el. Az iskolában három helyszínen tartanak gyógytestnevelés órát: a tornateremben, a „kis” tornateremben, és egy tornaszobában. Külső helyszínen, a Komjádi uszodában heti egy alkalommal gyógyúszás zajlik. A tornatermi órákhoz a következő eszközök állnak rendelkezésre: könnyen mobilizálható szőnyegek (polifoam), tornapadok, bordásfalak, változatos méretű gumilabdák, kosár-, röp-, kézi- és focilabdák, gumiszalagok, medicinlabdák (0,5-, 1- és 2 kg-os), tornabotok, tornakarikák; gyógyúszáshoz: súlypontemelő polifoam, úszódeszka (úszólap). Az iskolaorvos minden tanévben megvizsgálja a tanulók egészségi állapotát. A Gyógytestnevelési jogszabályok, és a Testnevelési kategóriába sorolás egészségügyi szempontjait tartalmazó szakmai irányelv (Útmutató) figyelembevételével a vizsgálat után – szükség esetén az ortopéd szakorvos véleményét is kikérve – dönt a tanuló besorolásáról. *Az iskolaorvos minden esetben írásban tájékoztatja a szülőt javaslatáról.*

A gyógytestnevelésre beosztott gyerekekről az iskolaorvos ad tájékoztatást egyéni gyógytestnevelési nyilvántartó lapokon (név, osztály, diagnózis, kategória), illetve összesített adatlapon, amely alapján az intézmény írásban értesíti a tanév elején a szülőket, a gyógytestnevelés és a gyógyúszás időpontjairól. Ezeket a szülők aláírásukkal igazolva visszaküldik az iskolának. Amennyiben az év folyamán szűrnék ki valakit, esetleg külső szakorvosi intézmény javasolja a gyógytestnevelést a gyermek számára, akkor azt követően történik a szülő értesítése az órák időpontjáról. A gyógytestnevelés órákat és a gyógyúszást a délelőtti tanítási órák után tartják. Az iskolában diagnózis szempontjából heterogén csoportok gyógytestnevelése zajlik, az órák egy részében a diagnózisnak megfelelő differenciált feladatokat végeznek a tanulók. Azok a tanulók, akiknek szakorvos (pl. ortopédia, belgyógyász) diagnózisa alapján külön feladatsort tanítanak be gyógytornászok, azok ezt otthon házi – és gyógytestnevelés órán egyéni feladatként is végzik.

A következő diagnózisok alapján járnak a tanulók gyógytestnevelés órára: hanyagtartás és tartási rendellenesség, a gerinc oldal- és nyílirányú deformításai, tartó izomzat gyengesége, lúdtalp, elhízás, számfeletti csigolya, tölcsérmell és tyúkmell. Az előbbieken említett tünetek gyakran halmozottan, egyszerre észlelhetők egy-egy gyermekben. Az idei tanévben kiszűrt tanulók létszáma 39 fő, amelyből

- hanyagtartás és tartási rendellenesség 16 fő (41%)
- gerinc oldal- és nyílirányú deformításai 21 fő (53 %)
- tartó izomzat gyengesége 25 fő (13%)
- lúdtalp 13 fő (33%)
- elhízás 5 fő (13%)
- számfeletti csigolya 1 fő (3%)
- tölcsérmell 1 fő (3%)
- tyúkmell 1 fő (3%)

Az intézmény saját tanulóinak gyógytestnevelését látja el, az órákra és gyógyúszásra

járók száma a 2012/13-as tanévben 39 fő. A hiányzást a haladási és mulasztási naplókban vezetik, távolmaradást igazolni kell (orvosi, szülői). Amennyiben a tanuló igazoltan hiányzik a délelőtti tanítási órákról, akkor ennek ellenőrzése után a hiányzása igazolt. Eseti felmentés az órai részvétel alól szintén orvosi, illetve szülői igazolás ellenében történik. Igazolatlan hiányzás alsó tagozaton nem szokott előfordulni, ugyanis alsó tagozaton a tanulók nagytöbbsége napközis és az iskolában tartózkodik délután, a gyógytestnevelés órák időpontjában is. Felső tagozaton néha előforduló hiányzás a tanév elejére tehető, amikor a szülő/gyermek az írásos értesítés ellenére, még az órák időpontjával esetleg nincs tisztában vagy megfélekedezik róla. A gyógytestnevelők az osztályfőnökök segítségével történő ismételt írásbeli vagy szóbeli (személyes/telefonos) megkeresése után ez a probléma rendeződik.

A gyógytestnevelés órákon nyújtott teljesítmény értékelése szóban és a testnevelésórák érdemjegyébe beszámítva történik. Az iskolában lehetséges az egyes szakszolgálatok által nyújtott gyógytestnevelési feladatok (pl. gyógytorna, gyógyúszás) és intézmények közötti váltás (pl. lakóhelytől való távolság, nem megfelelő időbeosztás miatt) a szülő, vagy a gyermek kérelmére, de ilyen jellegű kérés nem volt a szülők részéről, hogy más intézmény saját gyógytestnevelés óráin, illetve más szakszolgálat által ellátott gyógytestnevelés órákon venne részt a gyermeke. Amennyiben érkezik ilyen jellegű kérés, akkor igazolást kell hoznia az adott intézménytől/szakszolgálatától, hogy ott rendszeres gyógytestnevelési ellátást biztosítanak a részére. Az intézményben gyógytestnevelésre beosztott tanulók (II/A. kategória) testnevelésórákon is részt vesznek, ahol az órát tartó testnevelők ismerik a tanulókat (ugyanis a gyógytestnevelés órákat is ők tartják), így szükség esetén a diagnózisuknak megfelelő, differenciált feladatokat írnak elő számukra. Az iskolában megvalósul a gyermekek egészségi állapotának (I-III. kategória) megfelelő testnevelési csoportba sorolása és ellátása. Az idei tanévben I. és II/A. kategóriába sorolták a tanulókat, II/B. besorolás idén nem volt. III. kategória – teljes, de időszakos felmentés néhány esetben előfordult, jellemzően akut mozgásszervi sérülést követően (pl. végtagtörés). A Magyar Gerincgyógyászati Társaság a „Tartáskorrekció I.-II.” oktatási segédanyagból tartott 2010. évi kerületi továbbképzésében, az iskola tanítói, illetve a testnevelő/gyógytestnevelői is részt vettek. Az ott elsajátított prevenció gyakorlatokat a testnevelési órák menetébe beépítették, azokat jelenleg is rendszeresen alkalmazzák. A gyakorlatok eredményessége, egy vizsgálati program keretében mérhetően kimutatható volt.

Dózsa György Gazdasági, Műszaki Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégiumban (Kalocsa) a gyógytestnevelés az iskolában saját keretek között valósul meg. Az ezzel kapcsolatos feladatokat ellátják. A gyógytestnevelés órákat 1 tanár látja el, aki 2000-ben testnevelő tanárként végzett a Semmelweis Egyetemen, majd 2005-ben ugyanott gyógytestnevelő tanári oklevelet szerzett. Az órák megtartására uszoda és tornaterem áll rendelkezésre. A gyógytestnevelés órákra mindazon eszközök rendelkezésre állnak, amelyeket a testnevelési órákon is használhatnak a tanulók (kötelező eszközjegyzék alapján). Az iskolaorvos kötelező szűrővizsgálat keretében szűri ki a gyógytestnevelésre szorulókat. Egy saját szerkesztésű nyomtatványon írásban és sokszor szóban is tájékoztatják a gyógytestnevelőt azokról a mozgásformákról, amelyekre mindenképpen szüksége van a tanulónak. Mivel a gyógytestnevelés az iskola saját keretein belül valósul meg, ezért a jogosult tanulók az iskolaorvos névsora alapján automatikusan besorolást nyernek a foglalkozásokra. A foglalkozások céljáról, idejéről és egyéb feltételeiről az iskolaorvos tájékoztatja a szülőt és tanulót.

A gyógytestnevelés órákat a délutáni időszakban heti 2x45 percben szervezik. Az orvosi diagnózis alapján történő differenciálást a gyógytestnevelő tanár a gyakorlatok kijelölésével végzi. *Betegségcsoport szerinti differenciálásra a gyógytestnevelő kapacitás hiánya miatt nincs*

lehetőségük. Csak gyógytestnevelésre és gyógyúszásra van lehetőség. A legnagyobb arányban a gerincferdülés, túlsúly, az asztma és a mellkas deformitások fordulnak elő. Az intézményben gyógytestnevelésre járó tanulók száma 29 fő, akik mind az iskola tanulói. *Iskolán kívüli tanulót nem fogadnak. A vonzaskörzet iskoláinak ellátása szakszolgálati keretek között valósul meg, arról nem rendelkeznek adattal.*

A gyógytestnevelés óráról történő hiányzást igazolni kell, igazolás hiányában az igazolatlan mulasztás jogkövetkezményei vonatkoznak a tanulókra. Az órán való részvételt és az órai munkát a gyógytestnevelő 1-5-ig érdemjegyekkel minősíti, melyek beszámítanak a gyermek félévi és év végi osztályzatába. A besorolástól függően az osztályzás gyógytestnevelésből vagy testnevelésből történik. A gyógytestnevelés órákat az iskola keretein belül kell teljesíteni. Eddig még nem merült fel igény ettől eltérő megoldásra. A gyógytestnevelés óra alól egyedül az iskolaorvos adhat felmentést. Mivel az órák délutáni időpontban vannak, az iskolának nem kell külön felügyeletről gondoskodni. Testnevelésórán megvalósul a tanulók egészségi állapot szerinti differenciálása. A gyógytestnevelés órán ez csak részben valósul meg. A tartásjavítás, gerincmobilizálás beépül a normál testnevelésórák keretébe, mivel ezek a feladatok olyan izomcsoportokat hivatottak erősíteni, amelyek minden sportág mozgásanyagában jelentőséggel bírnak a sérülések megelőzése érdekében.

A Kossuth Lajos Ipari Szakképző Iskola, Kollégium és Felnőttek Középfiskolája (Győr) igazgatója válaszelevelében a következőkről tájékoztatót. Az intézményben a gyógytestnevelés órákat a gyógytestnevelő látja el, aki a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sport tudományi Karán szerezte gyógytestnevelő végzettségét. A gyógytestnevelés foglalkozás megtartásának tárgyi feltételei (tornaterem, konditerem, uszoda) rendelkezésre állnak. A tanulók szűrése az iskolai szűrővizsgálaton történik, az iskolaorvos irányítja őket szakorvoshoz, akinek a vélemény alapján történik a gyógytestnevelésre való besorolás. A gyógytestnevelő az iskolaorvossal és védőnővel együttműködve alakítja ki a csoportokat. A csoportok kialakításánál elsődleges szempont az órarendhez való igazítás. Részletes tájékoztatást kap a tanulók diagnózisáról, a deformitásokról. A szülőket az iskola szükség esetén személyesen értesíti, illetve a gyógytestnevelés ellenőrzőn, tájékoztatón keresztül.

A gyógytestnevelés órák beépülnek a tanulók órarendjébe, általában a nulladik és utolsó (hetedik és nyolcadik) órákban történik. Csoportokon belül az egyéni elváltozások, deformitások alapján történik a fejlesztés. Gyógytestnevelésre járó tanulók kb. 80%-a scoliosisos (gerincferdülés). Gyógytestnevelés órákon csak az intézmény tanulói vesznek részt. A létszám évenként változó, az iskolai szűrővizsgálat alapján. Hozzávetőlegesen a tanulók 8-10%-a jár gyógytestnevelésre. A gyógytestnevelés órákról történő távolmaradás, mivel órarendi óráról van szó, ugyan olyan elbírálás alá kerül, mint a többi tanítási óra. Vagyis a mulasztást igazolni kell, illetve ha ez nem történik meg, igazolatlan órának minősül.

A gyógytestnevelés órákon kötelező a részvétel. A testnevelésórákkal ellentétben nem történik szint felmérés, osztályozás. A tanuló félévi és év végi érdemjegyét az órákon való megjelenése, aktivitása alapján kapja.

Az iskola (a győri önkormányzat segítségével) biztosítja a gyógyúszást a gyógytestnevelés órákon. A szülő kérésére lehetőség van a lakóhelyhez közeli gyógytornász szolgáltatásának igénybevételére. Ezt a tanulónak igazolnia kell. A gyógytestnevelés órára járó tanulók a testnevelésóra alól felmentést kapnak, de igényük szerint azokon az órákon is részt vehetnek, azonban értékelésben ott nem részesülnek. Az iskolai testnevelés, tantárgyi követelmény rendszerébe nem épül be a tartásjavító torna.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. A törvény 18. § (4) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytathat. A hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. A 18. § (2) bekezdése a) pontja alapján hatóság az a közszolgáltatást végző szerv – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – amely állami vagy önkormányzati feladatot lát el, illetve e feladat ellátásában közreműködik.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.) 4. § 9. pontja alapján fenntartó: az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a köznevelési feladat ellátására való jogosultságot megszerezte vagy azzal rendelkezik, és – e törvényben foglalt esetben a működtetővel közösen – a köznevelési intézmény működéséhez szükséges feltételekről gondoskodik. A Nkt. 74. § (2) bekezdése értelmében a köznevelési feladatokat az állam intézmény alapításával és fenntartásával, továbbá egyházi vagy magánintézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján látja el. Végül, de nem utolsósorban az Ajbt. 1.§ (2) bekezdése szerint a biztos tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak a védelmére. A fentiek alapján az ügy tekintetében az ombudsman vizsgálati jogosultsága a köznevelési intézmények tekintetében – az Ajbt. hatásköri szabályai értelmében – egyértelműen fennáll.

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

II.1. Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Ugyanakkor a testület a II/3484/2012. AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*” A fenti elvi jelentőségű tétellel összhangban vizsgálati

megállapításaim érvrendszerének megfogalmazása, az egyes alapjogok, alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybíróági iránymutatás megszületéséig, az alkotmányszöveg változását, a tartalmi, illetve kontextuális egyezőséget is figyelembe véve – az alapvető jogok biztosaként továbbra is irányadónak tekintem az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően meghozott határozatai indokolásában kifejtett érveket, jogelveket és összefüggéseket.

II.2. Az Alkotmánybíróság már működése első éveiben elvi élel állapította meg, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes jogszabályok világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak legyenek a norma címzettjei számára.⁶ Az irányadó alkotmánybíróági tézisek szerint a jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket.⁷

II.3. *A gyermekek jogairól szóló ENSZ egyezményt* az ENSZ Közgyűlése 1989. november 20-án egyhangúan fogadta el és 1990. szeptember 2-án lépett hatályba. A következő évtizedben az ENSZ tagállamok – két ország kivételével – ratifikálták. Ezzel az Egyezmény a legszélesebb körben elismert nemzetközi emberi jogi szerződéssé vált. Magyarország, mint az Egyezményt ratifikáló országok egyike,⁸ nemzetközi kötelezettséget vállalt, hogy érvényesíti a gyermekek alapvető jogait és gyakorlatban alkalmazza az egyezmény előírásait. Az Egyezményben részes államok, a dokumentum 24. cikkében elismerték a gyermeknek a lehető legjobb egészségi állapothoz való jogát, valamint, hogy orvosi ellátásban és gyógyító-nevelésben részesülhessen, és erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy egyetlen gyermek se legyen megfosztva az ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybevételére irányuló jogától. A fenti jog teljes körű megvalósításának biztosítására, a részes államok vállalták, hogy alkalmas intézkedéseket tesznek különösen arra, hogy küzdjenek a betegség és az *alultápláltság ellen, valamint tájékoztatják a társadalom valamennyi csoportját és különösen a szülőket és a gyermekeket a gyermek egészségére és táplálására*. Hazánk Alaptörvénye a XVI. Cikk (1) bekezdésében a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogát rögzíti, kimondva, hogy *minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz*. A szakirodalom szerint „a gyermek mind az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.”⁹

II.4. Az Alaptörvény XV. Cikke (2) bekezdésében rögzíti, hogy Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely *megkülönböztetés*, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel *nélkül biztosítja*. A (4) bekezdés szerint Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Az (5) bekezdés pedig leszögezi, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a *gyermekeket*, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

Az Alaptörvény tehát gyermekeket külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. A Kommentár hangsúlyozza továbbá, hogy a megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény azon rendelkezése, amely alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett.

Az esélyegyenlőség előmozdításának kötelezettségével kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy „a társadalom egyes tagjai javára történő pozitív diszkrimináció, az egyenlő feltételek, az esélyegyenlőség biztosítása nemcsak megengedett, hanem a modern alkotmányos államtól el is várható, mind a szociális, mind a testi és lelki különbségekből adódó hátrányok enyhítése terén. Ebben a folyamatban az egyenjogúsági célokhoz tilalmak társulnak: a nemzetközi dokumentumok, s az államok belső jogszabályai tehát nemcsak kinyilvánítják a nemek, vallásfelekezetek stb. közötti egyenjogúság követelményét, hanem ennek biztosítékeként – gyakran büntetőjellel – diszkrimináció-tilalmakat is felállítanak. Más szóval tehát mára az egyenjogúság fogalmának egyrészt bizonyos társadalmi csoportok előnyös megkülönböztetése, illetőleg annak elvárhatósága, másrészt pedig a hátrányos megkülönböztetés tilalma ad korszerű tartalmat.”

Kiemelendő a *pozitív diszkrimináció fogalmával kapcsolatban kialakított alkotmánybírói gyakorlat*, mely szerint „az azonos méltóság jogából esetenként következhet olyan jog is, hogy a javakat és esélyeket mindenki számára (mennyiségileg is) egyenlően osszák el. De ha valamely – az alkotmányba nem ütköző – társadalmi cél, vagy valamely alkotmányos jog csakis úgy érvényesíthető, hogy e szűkebb értelemben vett egyenlőség nem valósítható meg, akkor az ilyen pozitív diszkriminációt nem lehet alkotmányellenesnek minősíteni [...] a pozitív diszkrimináció korlátjának a tágabb értelemben leírt, tehát az egyenlő méltóságra vonatkozó megkülönböztetés tilalma, illetve az alkotmányban pozitívan megfogalmazott alapjogok tekintendők. Bár a társadalmi egyenlőség, mint cél, mint társadalmi érdek, megelőzhet egyéni érdekeket, de nem kerülhet az egyén alkotmányos jogai elé.”

A hátrányos megkülönböztetés tilalma és az esélyegyenlőség biztosítása, előmozdítása az állam számára eltérő jellegű, de szorosan összekapcsolódó feladatot, kötelezettséget jelent. A jogegyenlőség megteremtése, az egyenlő méltóságú személyként kezelés biztosítása elsődleges állami kötelezettség, míg az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít. Lehetőséget, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor) miatti sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás nem fakultatív feladat: az állam itt köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően és súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. A speciális, objektíve hátrányos helyzetben lévő jogalanyok számára ugyanis csak az esélyegyenlőtlenség kiküszöbölését célzó állami kötelezettségvállalás, többletjogok biztosítása teremthet lehetőséget az egyenlő esélyekre. Az alkotmánybírói gyakorlat szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: figyelembe kell venni és mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

III. Az ügy tekintetében

Amint azt már a *1942/2011. számú jelentésben* is megállapítottam, a testnevelési csoportbesorolás az iskolaorvosoknak egyik részfeladata az iskola-egészségügyi ellátás keretében, a besorolást megalapozó vizsgálatokat legtöbbször felületesen, a gyermek valós fizikai állapotának felmérése nélkül végzik el. Az iskolaorvosok nem minden gyógy-, illetve könnyített testnevelésre szoruló gyermeket szűrnék ki, így ők nem részesülnek gyógyító kezelésben. A gyógytestnevelés azokban az intézményekben működik hatékonyan és szervezeten, ahol főállású iskolaorvost és védőnőt alkalmaznak. Az esetek többségében nincs közvetlen kapcsolat a szakorvos és a gyógytestnevelő között; a gyermekek gyógyulását szolgálná az iskolaorvos, a védőnő, a testnevelő tanár és a szülők folyamatos együttműködése is. Sok gyógytestnevelésre utalt gyermek nem részesül a szükséges ellátásban, mivel a pedagógiai szakszolgálat keretében,

illetve a kistérségi szinten megszervezett gyógytestnevelés foglalkozás kísérő felnőtt hiányában, vagy a késő délutáni időpont miatt nem elérhető számára. A problémát megoldaná, ha a fenntartó önkormányzatok intézményen belül, heti több alkalommal biztosítanák a gyermekek részére a gyógytestnevelést, vagy a gyógytornát, illetve ezek szakorvosi felülvizsgálatait.

III.1. Tartásjavító torna – gyógytestnevelés – gyógytorna

Mindenekelőtt szükséges az egyes test korrekciós mozgásokat definitive elválasztani. Valamennyi tevékenységi forma mozgást igényel. A *tartásjavító torna* 2003-ban a Nemzeti Alaptanterv (NAT) részévé vált, illetve annak 2012. évi megújulását követően a mindennapi testnevelésbe épült be. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 28. § (1) bekezdése értelmében a *gyógytestnevelés* feladata a gyermek, a tanuló speciális egészségügyi célú testnevelési foglalkoztatása, ha az iskolaorvosi vagy szakorvosi vizsgálat gyógytestnevelésre utalja.

A *gyógytorna* pedig az egészségügyi szervek gyógyító tevékenységi körébe és felügyelete alá tartozó egyénre szabott egészségügyi ellátás, egy adott elváltozás, betegség gyógyítása sajátos mozgásterápiás eszközökkel. Napjainkban a gyógytestnevelés elválk a gyógytornától, míg a gyógytestnevelés pedagógiai, addig a gyógytorna egészségügyi tevékenység. Mindezek alapján a gyógytornászok és a gyógytestnevelők képzése is eltérő, hiszen a gyógytornász képzés és végzettség *pedagógiai feladatkörben képesítés nélkülinek minősül.*

III.2. A gyógytestnevelés személyi feltételei

Az Nkt. 3. melléklete határozza meg a nevelési-oktatási intézményekben testnevelő pedagógus-munkakörben alkalmazottak végzettségi és szakképzettségi követelményeit, miszerint:

	A	B	C
1	A nevelő-oktató munka pedagógiai szakaszai/ Nevelési-oktatási intézmények	Pedagógus-munkakör	Az alkalmazáshoz szükséges szakképzettség
3	Alsó tagozat	tanító	tanító
4	5-6. évfolyam	tanár	a tantárgynak megfelelő szakos tanár, tantárgynak megfelelő műveltségi területet végzett tanító
5	7-8. évfolyam	tanár	a tantárgynak megfelelő szakos tanár
26	Minden iskolatípusban és minden évfolyamon	testnevelő	testnevelő tanár

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 6. melléklete alapján pedig gyógytestnevelőként, gyógytestnevelő tanár foglalkoztatható pedagógus-munkakörben a végzettségi és szakképzettségi követelmények értelmében. Ennek ellenére több intézmény (pl. pécsi egyetem, kaposvári iskola, Nyíregyházi Főiskola) számolt be ezzel ellentétes gyakorlatról.

A válaszoló – képzést is biztosító – felsőoktatási intézmények, illetve egyes köznevelési intézmények 2013 tavaszán a gyógytestnevelési feladatok ellátásának módját utazó gyógytestnevelőkkel való ellátásban is megjelölték. Ezzel kapcsolatosan rá kívánok mutatni a gyógytestnevelés ellátásának rendszerét meghatározó jogszabályi környezet közelmúltban bekövetkezett változásaira. 2012. december 31-ig a Kötv. 87. § (1) h) pontja értelmében a fővárosi és megyei kormányhivatal a megyei fenntartó útján, a megyei jogú város saját területén, továbbá – ha a törvény másképp nem rendelkezett – a fővárosi önkormányzat köteles volt gondoskodni a gyógytestnevelés feladatainak ellátásához szükséges utazó szakember hálózat működtetéséről. Ugyanakkor a 2013. március 1-jén hatályba lépett 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 28. § (2) bekezdése alapján a gyógytestnevelés megszervezése, személyi feltételeinek biztosítása a pedagógiai szakszolgálat feladata, amit a KLIK által kijelölt nevelési-oktatási intézményekben kell ellátni. Ugyanakkor a hatályba léptető rendelkezések értelmében 2013. július 31-ig kell a szakszolgálatok szervezeti és működési szabályzatában tagintézményi szintre

lebontva meghatározni a vezetők közötti feladatmegosztást, valamint a pedagógus munkakörben foglalkoztatottaknak, és a pedagógiai munkát segítőknek – a 6. mellékletben meghatározott képesítési előírásoknak megfelelően – a pedagógiai szakszolgálati intézmény egyes feladatainak ellátásába történő részvételének rendjét és a honlapján – tagintézményekre, telephelyekre lebontva – köteles közzétenni az általa nyújtott szolgáltatásokat, a működési körzetét, a gyermekek, tanulók, szülők fogadásának idejét.

A Semmelweis Egyetem gyógytestnevelő szakvezető tanára utalt arra, hogy a jövőben a jogszabályi változások következtében a gyógytestnevelő tanárok hiányával számolhat a köznevelési intézmény rendszer. Jelenleg a gyógytestnevelők számára vonatkozó létszámadatok sem ismertek, a jogszabály azonban meghatározta megyénként feladat ellátáshoz alkalmazandó gyógytestnevelők létszámát. Álláspontom szerint a feladat ellátása érdekében elsőként a gyógytestnevelésre jogosult gyermekek számát szükséges pontosan felmérni, amelyhez viszonyítani lehet a gyógytestnevelők számát, illetve a feladat ellátása azt is feltételezi, hogy a feladat ellátására köteles szerv számára ismert adat legyen, hogy hány fő szakember áll rendelkezésre.

Mindezekre tekintettel megállapítottam, hogy a személyi feltételek hiánya a feladat végrehajtásának ellehetetlenítéséhez, vagy hatékonyságának csökkenéséhez vezethet, amely visszasságot okoz a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogából levezetett testi, szellemi és erkölcsi fejlődésével összefüggésben.

A továbbképzést illetően ugyancsak aggályos, hogy hét évente 120 pont összegyűjtése szükséges, amely – noha a megfelelő szakmai a kínálat rendelkezésre áll – a képzési költségek miatt nem férnek hozzá szükséges tovább képzéshez a gyógytestnevelők. Ezt a problémát több intézmény is jelezte: Nyugat-magyarországi Egyetem, Szegedi Tudományegyetem, Semmelweis Egyetem, Eszterházy Főiskola.

III.3. A gyógytestnevelés hozzáférhetősége

A gyógytestnevelés megszervezése, személyi feltételeinek biztosítása – az állami intézményfenntartó központ által kijelölt nevelési-oktatási intézményekben – a pedagógiai szakszolgálat feladata. A gyógytestnevelés bármelyik, a nem a központ által fenntartott nevelési-oktatási intézményben is megszervezhető, amennyiben a központ erről megállapodást kötött az érintett nevelési-oktatási intézmény fenntartójával.

A köznevelésért felelős államtitkár véleménye szerint a gyógytestneveléshez való hozzáférés nem jelent alapvető problémát. A gyógytestnevelés hozzáférhetőségét vizsgálva az Oktatási Hivatal által közölt adatok szerint a köznevelési intézmények közül az általános iskolai, a szakiskolai, a szakközépiskolai és a gimnáziumi feladatot (iskolai feladatot) ellátó 6279 feladatellátási helyből 2241 feladatellátási helyen rögzítettek gyógytestnevelési feladatellátást. Továbbá adatai szerint a gyógytestnevelésben résztvevő tanulók száma 109.153 fő, amelyből a gyógytestnevelésben résztvevők száma 75.419 fő, a könnyített testnevelésben résztvevők száma 24.042 fő, a testnevelés alól felmentettek száma 9.692 fő.

Az adatokkal összefüggésben szükséges megjegyezni, hogy azokat értelmezni nem állt módomban, tekintettel arra, hogy 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. §-a és a szakmai irányelv szerint a gyógytestnevelésre beosztott tanulók kategóriájába nem tartoznak bele a könnyített testnevelésre beosztottak, hiszen a könnyített testnevelést vagy a testnevelésóra, vagy külön foglalkozás keretében kell megszervezni. Továbbá az Oktatási Hivatal által rendelkezésemre bocsátott adatok alapján az sem egyértelmű, hogy a testnevelés alól felmentett tanulók létszámát milyen csoportok alkotják, (pl. gyógytestnevelésre beosztott és testnevelésóra alól felmentett, vagy a testnevelés alól teljesen felmentett és gyógytestnevelésre be nem

osztottak).

Tekintettel voltam arra is, hogy a 2241 feladatellátási helyből csupán 137 feladatellátási helyen nyújtanak más intézmény tanulói számára gyógytestnevelést, valamint arra, hogy az Oktatási Hivatal összesített adata szerint 109.153 fő gyógytestnevelésben részt vevőből 104.264 fő a gyógytestnevelést ellátó intézmény saját tanulója. A megkeresett iskolák nagyobb része is csupán a saját tanulóik gyógytestnevelését látja el, térségi, körzeti feladatként azt más iskola tanulói számára csak elvétele biztosítja. A beérkezett válaszok alapján az is kirajzolódott, hogy a gyógytestnevelés foglalkozást elvétele szervezik meg a testnevelésóra időtartamával párhuzamosan, jellemzően inkább a tanórák után, délután tartják meg. Néhány oktatási intézményben lehetőség szerint figyelemmel vannak a gyerekek terhelhetőségére, ezért a kora délutáni órákban szervezik meg a foglalkozásokat. További problémát okoz, hogy a feladatellátásra kijelölt oktatási intézmény a külsős (nem saját) tanulóinak a gyógytestnevelésre – egyedüli vagy kísérelével – való eljutása, majd különösen a gyermek hazajutása nem biztosított (pl. más iskolába, vagy adott esetben a térségi megszervezés miatt más településre és a gyermek kisiskolás), sok esetben szülői támogatást igényel(ne). Felmerül kérdésként az is, hogy a testnevelésóráról felmentett és gyógytestnevelésre beosztott, de eltérő időpontban tartott gyógytestnevelés foglalkozás esetén a tanulók felügyeletét az egyes oktatási intézmények milyen formában oldják meg. Ugyancsak nehezen megszervezhető a gyógyúszás, mert csupán néhány helyen áll rendelkezésre elérhető gyógyúszoda. Álláspontom szerint a gyógytestneveléshez való hozzáférés napjainkban meglehetősen kiegyenlítetlen, mert a megfelelő szűrést követően az iskolák elsősorban saját tanulóik számára biztosítják, más iskola tanulói számára szervezett gyógytestnevelés esetén azonban mind az órára való eljutás, mind a tanulók felügyelete problémás.

Mindezekre tekintettel megállapítottam, hogy a gyógytestneveléshez való hozzáférés egyenlensége visszásságot okoz *a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogából levezetett testi, szellemi és erkölcsi fejlődésével összefüggésben, az eltérő területi, valamint a személyi és tárgyi feltételek vonatkozásában megjelenő sajátosságokat tekintve pedig az esélyegyenlőség előmozdításának követelményével összefüggésben okoz visszásságot.*

III.4. A gyermekek gyógytestnevelési foglalkoztatása¹⁰

A 20/2012. (VII. 31.) EMMI rendelet a 142. §-ában *határozza meg a gyógytestnevelés szervezésével kapcsolatos alapvető követelményeket*, miszerint a tanulót, ha egészségi állapota indokolja, az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés órára kell beosztani. Fel kell menteni a tanulót a testnevelés órán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés-órán való részvételét sem.¹¹

Az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet 2. sz. melléklet 2/b pontja értelmében a testnevelési csoportbeosztás elkészítése, gyógytestneveléssel, testneveléssel, sporttal kapcsolatos iskola-egészségügyi feladatok ellátása a nevelési-oktatási intézmény orvosa (iskolaorvos) által ellátandó iskola-egészségügyi feladat. A nevelési oktatási intézmény védőnője által önállóan ellátandó feladat a 3. sz. melléklet 9 pontja alapján a testnevelés, gyógytestnevelés, technikai órák, iskolai helyiségek és környezet, az étkeztetés higiénés ellenőrzésében való részvétel.

Hangsúlyozni kívánom, hogy az orvosi szűrővizsgálatot – kivéve, ha a vizsgálat oka később következik be – május 15-éig¹² kell elvégezni. Az iskolában a gyógytestnevelés feladatának ellátása pedig a tanév rendjéhez¹³ igazodik, ettől eltérés csak az iskolaorvos vagy a szakorvos véleménye alapján kezdeményezhető. A vizsgálat feltárta, hogy a megkeresett iskolák

a 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet rendelkezései alapján végzik el a szűrővizsgálatokat és a különböző kategóriákba való besorolást. Ezzel szemben a Semmelweis Egyetem álláspontja szerint a gyógytestnevelés rendszerszintű hatékony megvalósításának akadálya a szűrővizsgálatok hiánya vagy elégtelensége, a helytelen felfogású besorolás, az intézményvezetők, a gyermekek és a szüleik tájékoztatatlansága, valamint a törvények ellentmondásos volta. A gyógytestnevelés időtartamát a Kötv. – 2013. augusztus 31-ig hatályos – 52. § (8) bekezdése, *az iskola órakeretén felül heti három órában* határozza meg. A gyógytestnevelés időtartamáról további rendelkezéseket ír elő a 2012. szeptember 1-jétől hatályos 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. § (3) bekezdése, amely kimondja, hogy a gyógytestnevelés heti időtartamát *legkevesebb heti három, de legfeljebb heti öt tanóra* keretében kell megszervezni. Amennyiben a tanuló szakorvosi javaslat alapján a testnevelésórán is részt vehet, akkor számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelésórákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára az iskolaorvos, a szakorvos tesz javaslatot. Ehhez kapcsolódó szabályt tartalmaz még a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet, miszerint abban az esetben, ha a szükséges feltételek rendelkezésre állnak, a tanulók részére heti egy tanórai foglalkozás keretében úszás órát kell szervezni.

A megkeresett szervek és iskolák válaszaik ugyanakkor a két „párhuzamosan” hatályos jogszabály követelményei alapján egymástól és a jogszabályokban foglaltaktól is eltérő gyakorlatról számoltak be. Jellemzően nem iskolai tanóra keretében szervezték meg azokat, hanem délutáni foglalkozásként, valamint az órák száma sem érte el a heti három óra időtartamot.

További ellentmondásos gyakorlatot tártam fel a gyógytestnevelésről való hiányzás következményeinek minősítése során. Míg az iskolák egy része kötelező órai foglalkozásként szervezte meg az órákat, így az óráról való hiányzást is igazolt, vagy igazolatlan óráként értékelte, addig az iskolák más része, mivel azokat tanórán kívüli foglalkozásként valósította meg, a tanulók hiányzása nem járt következménnyel.

A gyógytestnevelésen nyújtott tanulói tevékenység értékelését a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. § (5) bekezdése szabályozza, és egyben kimondja, hogy e rendelet 64. §-ában foglaltak alkalmazandók, miszerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell. Amennyiben a tanuló csak gyógytestnevelés órán vesz részt, értékelését a gyógytestnevelő, illetve ha gyógytestnevelés és testnevelésórán is részt vesz, értékelését a testnevelő és a gyógytestnevelő együtt végzi.

Amint azt a tényállásban rögzítettem, a megkeresett iskolák – kevés kivételtől eltekintve – a gyógytestnevelésre beosztott tanulók teljesítményét jellemzően nem érdemjeggyel, hanem ad-hoc módon értékelik. A gyógytornán való részvétel pedig jelenleg az oktatási rendszerben nem kerül értékelésre, ugyanakkor a gyógytestnevelés hozzáférhetőségének ellentmondásosságait igyekszik kiküszöbölni az egyéni keretek között igénybe vett gyógytorna ellátás. Ebből kifolyólag aggályos, hogy a tanuló gyógytornán való igazolt részvételének értékelése is része lehet a testnevelés, vagy az azt kiváltó gyógytestnevelés érdemjegyeknek.

A vizsgálat során tudomásomra jutott, hogy hiányos a tartásjavító torna testnevelésórába való gyakorlati beépülése, valamint jelenleg a gyógytestnevelés szakmai felügyelete sem megoldott. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 148. § szakasza határozza meg az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés fajtáit, így az kiterjed a pedagógus, az intézményvezető és az intézmény ellenőrzésére, tekintettel arra, hogy e szabály 2012. szeptember 1-jétől hatályban van, így remélhetőleg mihamarabb megvalósul a gyermekek mindennapos testnevelésére vonatkozó

szakmai követelmények, így a tartásjavító tornagyakorlatok mindennapokba való beépülésének az ellenőrzése is.

Mindezekre figyelemmel megállapítottam, hogy az egyértelmű jogszabályi rendelkezések hiányában a gyógytestnevelés órák időtartama, az órán nyújtott teljesítmény értékelése, a hiányzás minősítése tekintetében országosan eltérő gyakorlat alakult ki, továbbá hiányzik a gyógytestnevelés szakmai felügyelete, amely összességében a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot idéz elő.

A megállapított tényállás alapján egyértelműen kirajzolódott, hogy országosan jelentős eltérések mutatkoznak a gyógytestnevelés feladatellátásában, valamint az ellátásban résztvevő szervek kompetenciájában. Az eltérő gyakorlat visszavezethető a párhuzamos jogszabályi rendelkezésekre, amelyhez a gyerekek egészséges fejlődésében, mozgásának előmozdításában résztvevő szervezetek (képzést nyújtó felsőoktatási intézmények, állami szervek, civil szervezetek) között fennálló szakmai ellentmondás is hozzájárul. A gyermekek mozgásának és egészséges testi fejlődésének előmozdításával kapcsolatos kérdéseket, álláspontom szerint nem a résztvevő szervek szakmai vitáján keresztül szükséges megközelíteni, hanem elsősorban a gyermekek mindenek felett álló érdekét kell szem előtt tartani. Továbbá szükséges megteremteni mindazon feltételeket, amelyek elősegítik a gyermekek egészséges fejlődését, mindazon mozgásformákkal – ha szükséges a testnevelés, ha szükséges a gyógytestnevelés, ha szükséges a gyógytorna, vagyis mindazon lehetséges módon, ami a gyermek számára elérhető és biztosítható, függetlenül attól, hogy az pedagógiai vagy egészségügyi tevékenység – amelyekkel kezelhetőek a már kialakult deformitások, valamint megelőzhetővé válhatnak a felnőttkorban kialakuló betegségek. Ez nagyban hozzájárul a gyermekek egészséges személyiségének fejlődéséhez, hiszen elkerülhetővé válhat, hogy egy gyermek gúny tárgyává váljon, *s ezzel az egészségét, a közösségi beilleszkedését és a rendszeres mozgását biztosítja.* Álláspontom szerint *mindez a gyermekek Alaptörvényben biztosított testi és lelki egészséghez való jogával összefüggésben, továbbá a kifogásolt eltérő gyakorlatok a hátrányos megkülönböztetés tilalmának követelményébe és az esélyegyenlőség előmozdításának követelményébe ütközve visszásságot okoznak.*

Reményeim szerint a felelős szaktárca a gyermekek érdekét figyelembe véve a konszenzusos megoldás érdekében – a szükséges személyi és tárgyi feltételek egyidejű biztosításával – tesz lépéseket.

Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt, alapvető jogokkal összefüggő visszásságok jövőbeni megelőzése érdekében:

- 1/ az Ajbt. 37. §-a alapján felkérem *az emberi erőforrások miniszterét*, hogy
 - dolgozza ki a valamennyi érintett szakember számára hozzáférhető képzés és szakmai továbbképzés rendszerét;
 - biztosítsa a gyógytornán igazoltan résztvevő gyermekek teljesítményének iskolai keretek közötti értékelését;
 - tegyen határozott intézkedéseket a kialakulóban lévő országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés hatékony működése érdekében;
 - a jövőben fordítson kiemelt figyelmet a jogszabályi hierarchia betartására, az azonos szakmai területet szabályozó jogszabályok rendelkezéseinek összehangolására.
- 2/ az Ajbt. 31. § alapján felkérem a KLIK elnökét, hogy
 - gondoskodjon a gyermekek egészséghez való jogának érvényesülése érdekében a gyógytestnevelés foglalkozások megszervezéséhez és lebonyolításához szükséges

- személyi, tárgyi és intézményi feltételek biztosításáról;
- szerezzen érvényt a gyógytestnevelés tanórával kapcsolatosan a szakember általi szűrés, a tanév rendjéhez igazodó tanórák, a hiányzás, az érdemjegy, a felmentés és a felügyelet kérdéskörének egységes gyakorlati megvalósításának.

3/ az Ajb. 32. § alapján felhívom a vizsgált iskolák igazgatóit, hogy kísérik figyelemmel a vonatkozó jogszabályi változásokat, és segítsék elő azok gyakorlati megvalósulását.

Budapest, 2013. június

Prof. Dr. Szabó Máté sk.

Melléklet 1

A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI r. 9. melléklet
IV. A GYÓGYTESTNEVELÉS MEGSZERVEZÉSÉNEK TOVÁBBI ESZKÖZEI

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
magnetofon	1	
video (lejátszó) televízióval vagy monitorral	1	
kézi szerek (ugrókötél, gumikötél, színes tornabot, karika, gumi- vagy műanyag labdák)	tanulói létszám figyelembevételével	
1, 2, 3, 4 kg-os tömött labdák	2-2	
1, 2 kg-os kézi súlyzók	2-2	
filcszőnyeg	2	
lengőkötél	1	
húzókötel	1	
ugrószekrény	1	
nyújtó	1	
szobakerékpár	1	

15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 6. melléklet

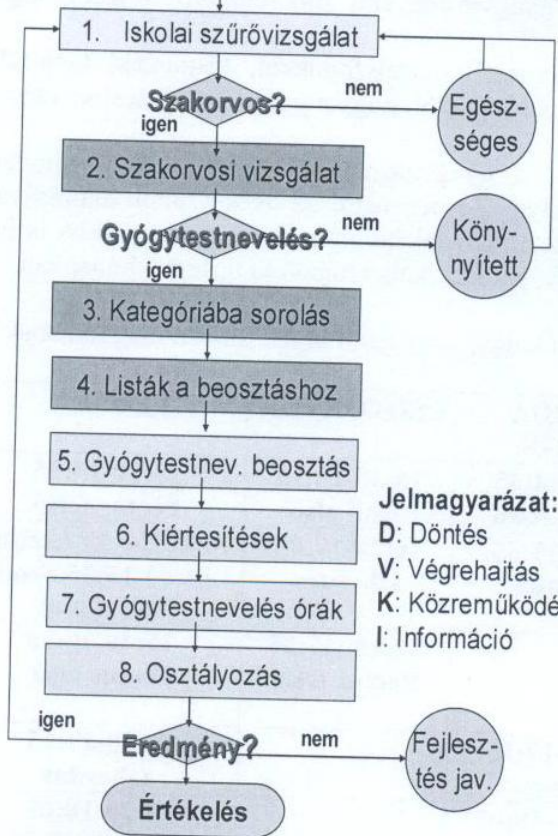
A pedagógus-munkakörben foglalkoztatottak végzettségi és szakképzettségi követelményei a megyében, fővárosban az Intézmény egyes tevékenységeinek ellátásához

8.	gyógytestnevelés	gyógytestnevelő	gyógytestnevelő tanár,
----	------------------	-----------------	------------------------

Melléklet 2

Gyógytestnevelés

A gyógytestnevelés protokollja

Jelmagyarázat:
 D: Döntés
 V: Végrehajtás
 K: Közreműködés
 I: Információ

Ssz	D	V	K	I	Bizonylat
1.	io	v	o, d	ho, sz	Nyilatkozat, Törzslap, io. beutaló
2.		szo	d, sz		
3.		szo		d, sz, io, v	Lelet Kategoriák: II/A, II/B III.
4.		v		gy, t	A kiszűrték listája Hi: máj. 15./okt.15.
5.	gyt				Gyógytestnevelés órarendje
6.		gy	o, t	d, sz, ig, v	Értesítés, tájékoztatás
7.		gy, d	sz	ig, v, o	Gyógytestnevelési napló Tü.19/N.r.sz Ellenőrző füzet
8.	gyt		o	d, sz	Igazolások Felszólítások Pótvizsgák Bizonyítvány

io: iskolaorvos
 v: iskolavédőnő
 szo: szakorvos (ortopéd, belgyógyász, stb.)
 ho: házi orvos

gy: gyógytestnevelő
 t: testnevelő tanár
 o: osztályfőnök
 d: diák/tanuló
 sz: szülő

Melléklet 3

15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 7. melléklet

A fővárosban, megyében működő Intézményekben foglalkoztatottak minimális létszáma

Megye név	1. Pedagógus munkakörben foglalkoztatottak létszáma									Nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak
	Korai fejlesztés, gondozás, és a fejlesztő nevelés	Szakértői bizottsági tevékenység, és a nevelési tanácsadás	Logopédia	Továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás	Konduktív pedagógia	Gyógytestnevelés	Iskolapszichológiai, óvoda-pszichológiai	Kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása	Összesen	
Feladatainak ellátására										
Bács-Kiskun	14	133	91	3	11	40	11	11	314	34
Baranya	10	95	65	3	10	28	10	10	231	26
Békés	9	88	60	3	9	26	9	9	213	24
Borsod-Abaúj-Zemplén	21	199	136	5	16	59	16	16	468	51
Budapest	40	427	264	10	23	115	23	23	925	105
Csongrád	11	102	69	3	7	30	7	7	236	26
Fejér	11	108	73	3	9	32	9	9	254	28
Győr-Moson-Sopron	12	111	76	3	7	33	7	7	256	28

Hajdú-Bihar	16	153	104	3	10	46	10	10	352	38
Heves	8	81	55	3	7	24	7	7	192	21
Jász-Nagykun-Szolnok	11	106	72	3	9	32	9	9	251	28
Komárom-Esztergom	8	79	54	3	6	24	6	6	186	20
Nógrád	5	52	35	3	6	16	6	6	129	14
Pest	34	333	227	8	18	99	18	18	755	82
Somogy	8	81	56	3	8	24	8	8	196	22
Szabolcs-Sz-Bereg	18	173	118	5	13	52	13	13	405	44
Tolna	6	57	39	3	6	17	6	6	140	16
Vas	6	61	42	3	7	18	7	7	151	17
Veszprém	9	87	59	3	10	26	10	10	214	24
Zala	7	65	45	3	6	20	6	6	158	17
Összesen	264	2591	1740	76	198	761	198	198	6026	665

Az Intézmény egyes tevékenységeinek ellátásához kapcsolódó munkakörökben a 6. mellékletben meghatározottak szerint a tevékenység ellátásához szükséges végzettséggel és szakképzettséggel rendelkező pedagógus foglalkoztatható.

Melléklet 4

Intézmény	Gyógytestnevelést tanítók végzettsége	résztevő tanulók száma
Benedek		0
Berzsenyi	gyógytestnevelő	15
Gárdonyi	óvodapedagógusi gyógytestnevelő, szakvizsgázott gyógytestnevelő	36
Honvéd	óvodapedagógusi gyógytestnevelő, szakvizsgázott gyógytestnevelő	40
Kinizsi	testnevelő tanár, gyógytestnevelő	32
Kisfaludy	gyógytestnevelő	27
Kodály	gyógytestnevelő	18
Pécsi	óvodapedagógusi gyógytestnevelő, szakvizsgázott gyógytestnevelő	16
Rákóczi	gyógytestnevelő	23
Toldi	testnevelő tanár gyógytestnevelő, testnevelő tanár, gyógytestnevelő	52
Toponári	testnevelő tanár, gyógytestnevelő	33
Zrínyi		0

Melléklet 5 Lábjegyzet

¹ AJB 691/2013. számú ombudsmani jelentés

² 2012. országos statisztikai adatgyűjtési program; a begyűjtött adatokat még nem hitelesítették.

³ A hivatkozott kormányrendelet 2006. március 1-től hatálytalan.

⁴ A konduktor a sérült idegrendszerű gyerekek mozgásterápiáját, nevelését végzi. Speciális módszerekkel, csoportos mozgásterápia keretében fejleszti a mozgássérült gyerekek mozgásfunkcióit.

⁵ Korábban Gara-Bácsszentgyörgy Általános Művelődési Központ

⁶ 9/1992. (I. 30.) AB határozat

⁷ 56/1991. (XI. 21.) AB határozat

⁸ A Magyar Köztársaság az 1991. LXIV. törvényben hirdette ki a Gyermek jogairól szóló ENSZ Egyezményt

⁹ Sári János – Somody Bernadette Alapjogok Alkotmánytan II. 342-344. o

¹⁰ A gyógytestnevelés protokollját lásd 2. számú mellékletben

¹¹ A testnevelési kategóriába sorolás egészségügyi szempontjai szakmai irányelv alapján – Országos Alapellátási Intézet és az Országos Gyermekkegészségügyi Intézet közös kiadványa, Budapest 2007 – A testnevelés kategóriái és alkategóriái: normál testnevelés (N); könnyített testnevelés (I); gyógytestnevelés (II): II/A gyógytestnevelésen és normál testnevelésen részt vehet, II/B csak gyógytestnevelésen vehet részt, II/C egyéni / kiscsoportos gyógytestnevelésen vehet részt; testnevelés alól ideiglenesen vagy állandóan felmentettek (III)

¹² 20/2012. (VIII. 31) EMMI rendelet 142. § (1) bekezdés

¹³ 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 28. §